

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 08081

LABZIK

Chaver-Paver

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

לאביק

(מייסעלעך
וועגן קלוגן
הינטעלע
לאביק)

פון
כאווער
פאווער

צייכענונגען פון
לואי בוננין

פארלאג

אינטערנאציאנאלער ארבעטער אהרן

ניו יארק, 1935

איד שיינק אוועק לאבויקן
צו איטשע גאלדבערג.

Copyright by the
INTERNATIONAL WORKERS ORDER, INC.
80 Fifth Avenue
New York City
1935

דאָס קריזיס הינטעלע

נעמט אַ פרוי פון בראַנזוויל איר הינטעלע און לייגט דאָס אַרײַן אין אַ קויש, קעדיי ס'זאל ניט קענען זען דעם וועג. אַכער לאַבזיק פרייט זיך, וואָס מען לייגט דאָס אין אַ קויש. ליגט דאָס דאַרמין מיטן בייכעלע אַרויף און וואַרפט מיט די פיסלעך און קוועלט אָן.

גייט אַרויף די פרוי אויף סאַטער עוועניו סטיישאַן, וואַרפט אַרײַן אַ ניקל און לויפט אַרויף אויבן. וואַרט שוין אַ באַן, וואָס לויפט מיט זיי גיך-גיך איבער אַלע דעכער פון די הייזער און דערנאַכדעם אונטער דער ערד, און נאַכאַמאַל אויבן איבער אַלע דעכער, און ווייטער אַמאַל אונטער דער ערד.

ווי אַזוי די באַן פאַרט רעדט דערווייל די פרוי צום הינטעלע, וואָס אין קויש.

— און לאַבזיק זיי ניט ביי אַף מיר, וואָס איך טו אַזוי. ס'איז צוליב דעם קריזיס.

— האַוו, האַוו, — מאַכט לאַבזיק און וויל איר אַ לעק טאַן מיטן צינגל אָן איר שפיץ נאַן.

לאַזט זיך ניט די פרוי אַ לעק טאַן אָן דער נאַן און רעדט ווייטער : — און מיין ניט, לאַבזיק, אַז איך האָב דיך פיינט. איך האָב דיך ליב, נאַר ס'איז ניטאָ דיר וואָס צו געבן צום עסן און דערפאַר טאַקע האָבן מיר אויך אַוועקגעשיקט אונזער קליינע טאַכטער עמאַן צו דער טאַנטע קיין באַסטאָן.

— האַוו, האַוו, — ענטפערט לאַבזיק און וויל אַ כאַפּ טאַן איר פינגער מיט די ציינדלעך.

לויפט די באַן איבער אַלע דעכער, לויפט די באַן אונטער דער ערד און אַזוי קומען זיי אָן אין די בראַנקס צו דזשעקסאָן עוועניו סטיישאַן. שטעלט זיך דאַרמין אָפּ די באַן אַף איין מינוט. הויבט זיך אויף די פרוי פון בראַנזוויל. גיט זי אַ כאַפּ לאַבזיקן פון קויש און שטעלט אים אַרויס אָפּ דער פלאַטפאָרמע און אַליין בלייבט זי, די פרוי פון בראַנזוויל, אינעווייניק אין דער באַן. די טירן פאַרמאַכן זיך און דאָס הינטעלע לויפט נאַך און שרייט מיט אַלע קויכעס :

— האון, האון, לאז מיד ניט איבער, לאז מיד ניט איבער.
אבער ס'איז שוין פארפאלן. די באן איז אנטלאפן מיט דער פרוי
פון בראנזוויל און דאס הינטעלע איז איבערגעבליבן אליין אין א
פרעמדער שטאט מיטן צעטעלע אפן האלדז.
איז פריער געווען אזוי: לאבזיק האט געמיינט, אז ס'איז אין
שפאס כלוין, און כאלד וועט מען דאס קומען אפנעמען. האט זיך
דאס אנדערגעלייגט אין א ווינקעלע און געווארט.
ווארט דאס און ווארט און דער טאג פארגייט אזוי און ס'קומט
אן די נאכט. הייבט דאס אן צו וויינען אין דער שטיל.
—וואו, וואו, וואו.

לויפט אלעמאל אן א באן מיט ארבעטער. עפענען זיך די טירן,
לויפן זיי אינגיכן ארויס און שפרינגען אראפ די טרעפ. אף לאבזיקן
קוקט זיך אבער קיינער ניט אום.
הויבט דאס שוין אן צו וויינען אינדערהויך:
— ווא-ו, ווא-א-ו.

לויפט ווידער אן א באן, צעעפענען זיך די טירן מיטאמאל, לויפן
ארויס ארבעטער און שפרינגען אויך אראפ די טרעפ.
הויבט זיך שוין לאבזיק אויף. שפאנט זיך איבער דער פלאט-
פארמע אהין און צוריק מיט אראפגעלאזטע אויערן און וויינט:
— ווא-א-ו.

דערווייל הייבט אן צו פאלן א רעגן. ס'ווערט קאלט. באנען קומען
צו לויפן, מענטשן גייען ארויס, אבער קיינער קוקט זיך ניט אום אפן
הינטעלע מיטן צעטעלע אפן האלדז.
טראכט שוין לאבזיק אז ס'וועט נאך שטארבן און אז ס'וועט זיין
זייער שלעכט, אז ס'וועט שטארבן, האט דאס שטארק ראכטמאנעס אף
זיך אליין און כניקעט ווי א קליין קינד:
— אי, אי, אי.

וועלן מיר דאס איבערלאזן אף דער פלאטפארמע ווי ס'כניקעט
אי, אי, אי, און מיר וועלן דערווייל דערציילן פון בערל דעם אפרייטער.
בערל דער אפרייטער האט גרויסע שווארצע אויגן, וואס לאכן
שמענדיק. ער האט אויך א ווייב א בעריע, וואס הייסט מאלי, א קליין
אינגל, וואס הייסט מוליק און א קליין מיידעלע, וואס הייסט ריפקעלע.
איז ער זיך געפארן אין באן, געזעסן לעבן פענצטער און ארויסגעקוקט
אינדרויסן.

— אַך — מאַכט ער — ס'נייט אַ רעגן, אַבער אַ קאפּאַרע דער רעגן. אַבי ס'וועט זיין אַ גוטע וועטשערע.

שטעלט זיך אַפּ דער לעקסינגטאָן עוועניו עקספרעס לעבן דזשעק-סאָן עוועניו, לויפט אַרויס בערל דער אַפּריימער מיט די לאַכנדיקע אויגן און וויל זיך שוין לאָזן אַהיים, דערזעט ער אַבער באַלד דאָס הינטעלע מיטן צעמעלע אַפּן האַלדו, וואָס ציטערט פּון קעלט און כּניקעט ווי אַ קינד :

— אי, אי, אי.

כּויגט ער זיך אָן צו דעם, לעקט דאָס בערלען די פינגער. געפעלט עס בערלען, וואָס מען לעקט אים די פינגער. לייענט ער איבער דאָס צעמעלע און ס'שטייט דאַרטן אַנגעשריבן אַזוי : ס'איז אַ קריזיס. מיין מאַן אַרבעט ניט. און מיר האָבן עס ניט וואָס צו געבן עסן. גוטע מענטשן, וואָס האָבן נאָך אַרבעט, נעמט דאָס אַרײַן. ס'הייסט „לאַבזיק“.

גיט בערל אַ טראַכט צו זיך :

— זאל איך דאָס נעמען אַהיים, אַדער זאל איך דאָס ניט נעמען. מען וועט דאָך דאָס דאַרפן געבן עסן און איך אַרבעט אַזוי ווינציק. אַבער אַ קאפּאַרע די ווינציק אַרבעט. איך וועל דאָס נעמען אַהיים. וויקלט ער דאָס איין אין דער „מאַרגן-פּרייהייט“ און לאַבזיק לאָזט זיך. סע וויסט שוין, אַז עס האָט שוין אַנגעטראָפּן אַ גומן מענטשן. דאָ דאַרף איך שוין ניט דערציילן די גרויסע פּרייד פּון ריפקעלען און מוליקן ווען זייער טאַטע בערל דער אַפּריימער האָט אַריינגעבראַכט אין הויז דאָס קריזיס-הינטעלע. זיי האָבן דאָס געגעבן וואַרעמע מילך. זיי האָבן דאָס אויסגעוואַשן. זיי האָבן דאָס אויסגעטריקנט מיט אַ האַנטעך און דערנאַכדעם דאָס געלייגט שלאָפּן. ריפקעלע האָט געוויגט דאָס וויגעלע און אונטערגעזונגען :

— א, לאַבזיק, א, שלאָף הינטעלע פּון קריזיס, שלאָף. די פּיאַנערן וועלן שוין אַוועקטרייבן דעם קריזיס. א, שלאָף, שלאָף. האָט לאַבזיק טאַקע געפּאַלגט און איז איינגעשלאָפּן.

לאבזיק און דער אינטערנאציאנאל

לאבזיק האט איינמאל זיך דערטרעכט, אז ס'איז ניט גוט. וואס איז ניט גוט? מען גיט אים עסן און טרינקען, א בעטל צום שלאפן בא בערל דעם אפרייטער, און ער טוט גארניט. דרייט זיך ארום, ליידיק, פוסט און פאסט. ניין, מען דארף עפעס טאן, אז ניט, קען מען נאך אויס-טראכטן אז ער איז א פוילער.

קאפירט ריפקעלע פון בוך פאר דער פאבליק סקול, שפרינגט דאס ארויף אפן טיש און שטופט אויך אריין ס'קעפל אין בוך. טרייבט דאס ריפקע אפ און זאגט:

— אוועק, דו הונט מיט אויערן.

לאזט ער טאקע אראפ די אויערן און איז ברויגען. דערווייל לערנט מוליק די געאגראפיע. ער דארף געדענקען נעמען פון די טייכן, וואס זיינען דא אין אמעריקע. גייט ער זיך מוליק איבערן שטוב מיט פאר-מאכטע אויגן און לערנט איין:

— מיסיסיפי ריווער, מיסיסיפי ריווער.

טראכט לאבזיק, אז ער וועט אויך לערנען געאגראפיע, גייט דאס נאך מוליקן אהין און צוריק איבערן שטוב און מאכט:

— האוו, האוו, האוו.

דאס מיינט ער אויך מיטן האוו האוו: מיסיסיפי ריווער, מיסיסיפי

ריווער.

ווערט מוליק אין קאעס און גיט אים א בריקע מיטן פוס און זאגט:

— זיי ניט קיין פעסט, דו, לאבזיק קאפאבזיק.

איז שוין דא אויך ניט גוט. טראכט ס'הינטעלע, אז עפשער וועט ער גאר אינגאנצן לייענען א ביסל די „מארגן-פרייהייט“, ווייל ער זעט, ווי בערל ליגט אפן בעט און קוקט אריין אין דער „מארגן-פרייהייט“. שפרינגט דאס ארויף אפן בעט און שטופט אריין דעם קאפ אין דער „מארגן-פרייהייט“. טרייבט אים בערל אראפ און זאגט:

— זע נאר, א קאפארע, אומעטום איז דאס דא.

בלאזט זיך אן לאבזיק און טראכט, אז ס'טויג ניט. ניין, ס'טויג ניט. דערווייל זעט ער, ווי מוליק קלייבט זיך גיין אין דער אידישער קינדער שול. טראכט ס'הינטעלע:

— אַט דאָס איז אַ פּלאַץ, מען דאַרף טאַקע אויך גיין אַהינצו, וועל
אויך אויך ווערן אַ לייט.

און ער גיט אַ לויף אַרויס אין גאַס, און גלייך נאָך מויליקן. טרייבט
דאָס מויליק אָפּ און זאָגט :

— דו גיי אַהיים, ווייל די שול איז פאַר קינדער, ניט פאַר הינטלעך.
הערט אים לאַבזיק דאַפקע יאָ אויס, אַבער אַז מויליק לאָזט זיך
שפּאַנען, שפּאַנט ער אים נאָך.

שטעלט זיך ווידער אָפּ מויליק, בויגט זיך אָן צו דער ערד, קלייבט
אויף אַ שטיינדעלע און וואַרפט דאָס אָפּן הינטעלע. דערשרעקט זיך
לאַבזיק, דרייט זיך אויס און אַנטלויפט גיך, גיך.

— נו, פּאַטער געוואָרן פון דעם, טראַכט צו זיך אַליין דאָס אינגל
און לאָזט זיך גיין ווייטער און ווייטער און אַזוי דערגיט ער ביז צו
דער טיר פון דער אידישער קינדער שול. אַבער — ער גיט אַ קוק,
טרעפט וועמען ער האָט דאַרטן דערזען? אַוואַדע לאַבזיקן. און
ס'שאַקלט מיט די אויערן, קוקט מיט די קלוגע אייגעלעך און דרייט
מיטן וויידעלע, און ס'פרייט זיך אַ געוואַלד.

ווייסט שוין ניט מויליק, וואָס צו טאָן, גייט ער אַריין אין שול און
פאַרשליסט די טיר. גראַבלט לאַבזיק מיט די נעגל די טיר, קאַוואַטשעט
הויך אָפּ אַ קאַל ביז מען מוז דאָס שוין אַריינלאָזן.

נו, זיצט דאָס מיט מויליקן אָפּ דער באַנק און הערט זיך צו, וואָס
די לערערן לערנט. אַבער ס'פאַרשטייט קיין וואַרט ניט, וואָס מען
לערנט דאַרטן. טראַכט דאָס צו זיך אַליין :

— ס'איז מיסמאַמע דערפאַר, וואָס איך בין דאָס ערשטע מאָל אין
שול. דערפאַר פאַרשטיי איך ניט. איך וועל גיין לענגער, וועל איך
זיך שוין אויסלערנען.

דערווייל גייט אָן דער קלאַס ווי אַלע מאָל, ביז ער ענדיקט זיך.
און אַז ער ענדיקט זיך, גיט אַ מאַך די לערערן :

— קינדער, שטעלט זיך אויף, וועלן מיר זינגען דעם „אינטער-
נאַציאָנאַל“.

(שטענדיק, ווען די לערערן ענדיקט דעם קלאַס, שטעלן זיך די
קינדער אויף און מען זינגט דעם „אינטערנאַציאָנאַל“.)

האַבן זיך אַלע קינדער געגעבן אַ שטעל אויף מיטאַמאַל און אַנ-
געהויבן צו זינגען. איז לאַבזיקן ווייזט אויס ניט געפּעלן געוואָרן, וואָס
אַלע מיטאַמאַל האַבן זיך געגעבן אַ שטעל אויף, איז ער אויפגע-

שפרונגען פון פלאץ און אנגעהויבן צו שרייען הויך אף א קאל :
— האוו, האוו, האוו.

זיינען אלע קינדער געווארן שרעקלעך אין קאעס אף דעם נארישן
הינטעלע, וואס האווקעט ווען מען זינגט דעם „אינטערנאציאנאל“,
און דאס ארויסגעטריבן פון קלאס.

זיצט דאס ארויסגעטריבענע הינטעלע אינדרויסן מיט אן אראפ-
געלאזט וויידעלע, שעמט זיך זייער, וואס מען האט דאס ארויסגעווארפן
אינדרויסן. טראכט דאס צו זיך אליין, אז ס'איז זייער ביטער צו לעבן
אף דער וועלט.

אפן אנדערן טאג איז אבער לאבזיק געלאפן ווידער אין דער
קינדער שול. מוליק איז געווען אין קאעס און געשריען :

— איי דו, הינטעלע נאר, וועסט ווידער אַנמאַכן צאַרעס מיטן
„אינטערנאציאנאל“.

דרייט לאבזיק מיטן וויידעלע, שאַקלט מיט די אויערן און שפּרינגט
אים אין פאַנעס אַרײַן, און וויל אים לעקן די באַק. נו, אז ס'מאַכט
אזוינע כײַנדלעך, דאַרף מען דאָך האַבן אַ האַרץ פון אַ גאַזלען, דאָס
ניט אַרײַננעמען אין קלאַס.

זיצט אזוי דאס הינטעלע אין קלאס און קלערט, אז איצטער ווען
מען וועט זינגען דעם „אינטערנאציאנאל“, וועט דאס שוין זיין קליגער.
די לערערן לערנט, די קינדער הערן. אזוי גייט אוועק די צייט און דער
קלאס ענדיקט זיך. גיבן זיך אלע קינדער א שטעל אויף און מען הייבט
אן זינגען דעם „אינטערנאציאנאל“. אבער לאבזיק געדענקט, וואס
ס'האט געטראפן דאס ערשטע מאל, שפרינגט ער שוין ניט אויף פון
פלאץ, ער בלייבט זיצן אפן בענקל א שטילער, א לייטישער.

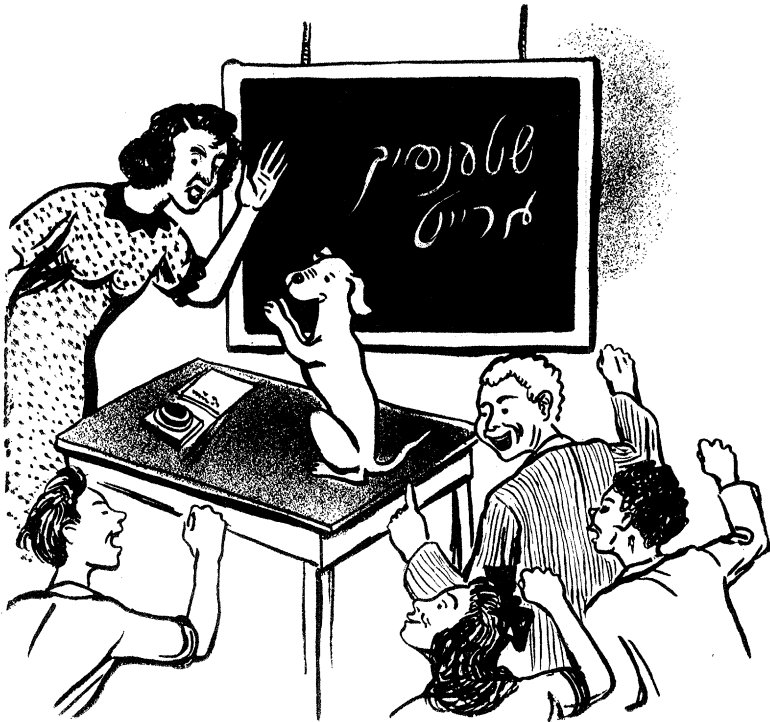
ווערן די קינדער שרעקלעך אין קאעס אף דעם נארישן הינטעלע,
וואס בלייבט גאר זיצן אף דער באַנק, ווען אלע שטעלן זיך אויף, און
מען ווארפט דאס ארויס.

זיצט דאס ארויסגעווארפענע הינטעלע אינדרויסן מיט אן אראפ-
געלאזט וויידעלע און שעמט זיך ווידער. ס'טראכט, אז ס'איז זייער
שלעכט צו לעבן אף דער וועלט. יא, זייער שלעכט.

אפן דריטן מאל אבער, איז דאס ווידער געווען אין קלאס. מוליק
האט זיך ווידער ניט געקענט העלפן און דאס אריינגענומען. ווייל אז
לאבזיק הייבט אן צו מאכן זיינע כיינדלעך מוז מען ווערן גלייך גוט
צו דעם.

זיצט דאס אין קלאס מיט קלוגע אייגעלעך. ס'ווייסט שוין וואָס צו טאָן, ווען מען וועט זינגען דעם „אינטערנאַציאָנאַל“. ס'וועט זיך אויך אויפשטעלן ווי אלע אנדערע.

האַט דאָס קוים זיך דערוואַרט, ביז די לערערן האָט געענדיקט דעם קלאַס. געענדיקט, האָבן זיך אלע אויפגעשטעלט. כאַפּט זיך לאַבזיק אויף, שפּרינגט אַרויף אַפּן טיש. הייבט אויף די פּעדערשטע פּיסלעך אין דער הויך און בלייבט אזוי שטיין בלויז מיט די הינטערשטע אַפּן טיש, גלייך און אויסגעצויגן.

ווערט אַ גרויסע פּרייד, ווען מען דערזעט, ווי לאַבזיק שטייט מיט די פּאָדערשטע פּיסלעך אין דער לופטן, און מען לאַכט: כאַ, כאַ, כאַ און כאַ, כאַ, כאַ.

פאַרשטייט נאָך אַלץ ניט לאַבזיק, וואָס מען לאַכט פּון דעם, הייבט דאָס אויף העכער די פּאָדערשטע פּיסלעך, אַז אַלע זאָלן זען.

דער סאָף איז געווען, אַז מען האָט דאָס ווידער אַרויסגעטריבן:

אינדרויסן, ווייל צוליב דעם, וואָס די קינדער האָבן געהאַלטן אין איין
לאַכן, האָט מען נישט געקענט זינגען דעם „אינטערנאַציאָנאַל“.
אין דאָס שוין געזעסן אינדרויסן מיט אַן אַראָפּגעלאָזט וויידעלע
און געוויינט זייער ביטער:
— וואו, וואו, וואו.

לאבזיק און דער פאליסמאן

מוליק האט איינמאל געבראכט פון דער ארבעטער קינדער שול א בלעכן קעסטלעך און ס'איז אף דעם געווען אנגעשריבן מיט רויטע אויסעם: „ראטעוועט מעלמאנען“.

אז מוליק איז אריינגעקומען, איז לאבזיק פארשטייט זיך אויפ-געשפרונגען און צוגעגאנגען א קוק טאן, וואס איז דאס פאר א קעס-טעלע. לאבזיק איז אזא מין פארשוין, וואס מוז יעדע זאך ארומלעקן און ארומשמעקן. האט ער דאס ארומגעלעקט, ארומגעשמעקט און גארניט פארשטאנען. א קעסטלעך ווי אנדערע קעסטלעך, איי די רויטע אויסעם: „ראטעוועט מעלמאנען“, קען ער דאך ניט לייענען. שפעטער איז ריפקעלע אנגעקומען פון דער גאס, האט איר מוליק געזאגט וועגן דעם אז מען דארף ראטעווען מעלמאנען. האט ריפקעלע זיך אנגעכאפט:

— טאקע, טאקע, מוליק, לאמיר גיין היינט פארנאכט ראטעווען מעלמאנען.

זעט אבער ריפקעלע, ווי לאבזיק קוקט אף איר מיט זיינע קלוגע אייגעלעך, אקוראט ווי דאס וואלט אויך געוואלט וויסן וואס זי רעדט. נעמט זי זיך אים צו דערקלערן:

— מעלמאן, לאבזיק — שטרעקט זי צו אים אויס א פינגער פונקט ווי די לערערן טוט דאס — מעלמאן איז אן ארבעטער פירער אין דייטשלאנד. פארשטייסט?

— האוו, האוו — ענטפערט דאס און גיט זיך א דריי ארום און ארום און מאכט א כיינדעלע.

— שטיי זשע איין — שרייט אן ריפקעלע — יא, מעלמאן איז א שיינער פירער און א וואוילער פירער פון די ארבעטער. ער האט די ארבעטער אזוי ליב און וויל עס זאל זיין גוט. פארשטייסט?

— האוו, האוו — גיט דאס א שפרונג אין דער לופטן.

— שפרונג זשע גיט אין דער לופטן, לאבזיק — שרייט ווידער אף אים אן ריפקעלע — יא, האבן די רייכע אין דייטשלאנד טאקע מוירע, אז ער קען נאך צונעמען כא זיי און אוועקגעבן צו די ארבעטער.

האָבן זיי אים אַרײַנגעוואָרפֿן אין טורמע. פֿאַרשטײסט וואָס הייסט
אַ טורמע?

— האָוו, האָוו — גיט ער זיך אַ יאָג צום באַרדער אין צימער און
פליט גלייך צוריק.

— פלי זשע גיט אַרום, דו שלעכטער לאַבזיק, ווייל דו וועסט זיך
קײנמאַל גיט אויסלערנען — זאָגט צו אים ריפקע — איז יא, האָט
מען אים אַרײַנגעזעצט אין טורמע. זיצט ער דאָרטן אין דער טורמע
און די רייכע שלאָגן אים יעדן טאָג. איצטער דאָרפֿן מיר אים אַרויס-
ראַטעווען פֿון דאָרטן, פֿאַרשטײסט?

— האָוו, האָוו — גיט זיך לאַבזיק אַ וואָרף צו דער ערד און קייקלט
זיך איבער.

פֿאַרנאַכט איז געווען רויט דער הימל אין די באַנאָס. די זון האָט
זיך שוין געזעצט און דער לעקסינגטאָן עוועניו עקספרעס און דער
זיבעטער עוועניו עקספרעס זיינען געלאָפֿן גיך און געבראַכט פֿון די
שעפֿער די אַרבעטער אַהיים עסן וועטשערע.

האַט מוליק גענומען דאָס קעסטעלע און ריפקעלע האָט אַ רוף
געטאָן לאַבזיק, זיינען זיי אַלע דריי אַוועקגעגאַנגען צו דזשעקסאָן
עוועניו סמײשאָן ראַטעווען טעלמאַנען.

לויפט אָן אויבן אָן עקספרעס מיט אַ גרויסן טומל. גיבן זיך אַלע
טירן אַ צעעפֿן מיטאַמאַל, גיבן אַ לויף אַרויס אַ סאָך אַרבעטער.
שפּרינגען זיי אַראָפֿ די טרעפֿ גלייך אָף דער גאַס אַרויס. שטייט שוין
דאָרטן אונטן ריפקעלע מיטן קעסטעלע און מוליק רופֿט צו זיי:
„ראַטעוועט טעלמאַנען, ראַטעוועט טעלמאַנען“.

שמעלן זיך אָפֿ אייניקע אַרבעטער און וואָרפֿן אַרײַן אין קעסטעלע
ווער אַ פעני, ווער אַ ניקל. פֿרייען זיך ריפקע און מוליק אַז מען וואָרפט
אַרײַן ווער אַ פעני און ווער אַ ניקל. פֿרייט זיך אויך לאַבזיק, וואָס זיי
פֿרייען זיך, און ער שפּרינגט אין דער לופֿטן מיט די פֿאַדערשטע פּיסלעך
פֿאַרויס.

מאַכט זיך אַבער, אַז אָן עקספרעס קומט אָן, לויפֿן אַרויס פּיל
מענטשן, אַסער קײנער שמעלט זיך גיט אָפֿ און וואָרפט גיט אַרײַן גיט
קײן פעני און גיט קײן ניקל אין קעסטעלע. ווערן מוליק און ריפקעלע
טרויעריק און לאַבזיק ווערט בײַז. הייבט ער אָן נאַכצולויפֿן די
מענטשן, רייסט זיי באַ די הויזן און מאַכט:

האַוו, האָוו, ס'הייסט ווייזט אויס אָף זײן שפּראַך: פֿאַרוואָס

ווארפסטו ניט אריין קיין געלט צו ראטעווען טעלמאנען? האוו, האוו.
אזוי איז אוועק א שטיקל צייט. אייניקע האבן יא געגעבן, אייניקע
ניט, אבער דאס קעסטעלע איז שוין געווען האלב פול. פלוצלונג קומט
אן א גרויסער, א הויכער, א שטארקער פאליסמאן מיט א קלאב, גיט
א כאפ ס'קעסטעלע פון ריפקעלעס האנט און זאגט:

— ביסט ארעסטירט.

לויפט צו מוליק און שרייט:

— לאז אפ מיין שוועסטערל, דאס זאמלען מיר געלט צו ראטעווען

טעלמאנען.

מאכט דער גרויסער, דער גראבער, דער שטארקער פאליסמאן:

— ביסט אויך ארעסטירט.

לויפט גלייך צו לאבזיק מיט די שארפע ציינדלעך, שפרינגט דעם
פאליסמאן גלייך אין פאנעם און מאכט: האוו, האוו. לאז זיי אפ.
לאז זיי אפ און גיב אפ דאס קעסטעלע.

גיט אים דער פאליסמאן א כאפ אין די הענט און מאכט: ביסט

אויך ארעסטירט.

גיט אים לאבזיק א בים אין די פינגער, מוז ער עפענען די האנט.
רייסט זיך לאבזיק ארויס און פאלט צו צו זיין גראבן שוך און בייסט.
גיט דער פאליסמאן א בריקע אין בויך, פאלט אוועק לאבזיק ווייט,
ווייט, מיט א גרויס געוואלד. אבער ער לויפט צוריק אפן פאליסמאן
מיט זיינע שארפע ציינדלעך, שפרינגט אין דער לופט, און וויל אים
נאר א בים טאן די האנט, וואו ער האלט דאס קעסטעלע.

דערווייל איז אנגעלאפן פון אויבן אן עקספרעס און א סאך אר-
בעטער זיינען אנגעקומען. דערזעען זיי ווי א פאליסמאן האלט אין
אין האנט א קעסטעלע, מיט דער צווייטער האלט ער צוויי קינדער
בא די קאלנערס און מיטן פוס קנאקט ער אין בויך אריין א הינטעלע,
וואס פאלט אלע מאל צו דער ערד און הייבט זיך גלייך אויף און
ווארפט זיך אפן פאליסמאן. גייען די ארבעטער צו און פרעגן:

— וואס שלעפטו די קינדער בא די קאלנערס?

מאכט ער גראב און בייז:

— ס'איז ניט אייער געשעפט און טראגט זיך אפ פון דאנען.

זאגן זיי: „עס איז שוין יא אונדזער געשעפט, וואס האסטו צו
די קליינע קינדער און וואס בריקעסטו אין בויך אריין דעם שיינעם
הינטעלע?“

רופט זיך אן מוליק: „ער שלעפט אונדז אין טורמע, ווייל מיר זאמלען געלט צו ראטעווען טעלמאנען, ווייל דער פאליסמאן איז פאר די רייכע.“

— טעלמאן, — מאכן די ארבעטער, — אונזער כאווער טעלמאנען, איי דו פאסקודנער קאפ, איי דו אזוינער און אזוינער.

און אלע ארבעטער שפרינגען ארויף אפן פאליסמאן. ווארפן אים אום צו דער ערד, רייסן פון אים ארויס דאס קעסטעלע. ווען דער פאליסמאן איז שוין געלעגן צעלייגט אף דער ערד, איז לאכזיק צו-

געלאָפֿן צו אים און אים אַ ביס געטאָן אין אויער. דאָס האָט ער זיך
שוין אָפּגערעכנט פֿאַר שלאָגן אים אין בויך אַרײַן, און פֿאַר אַלצדינג.
האַבן די אַרבעטער זיך געכאַפט צו די קעשענעס. ווער ס'האַט
אַרויסגענומען אַ פעני, ווער אַ ניקל און ווער אַפֿילו אַ דײַם. מען האָט
אַנגעפֿילט דאָס קעסטעלע ביז אַרויף. האָבן ריפקע און מוליק געשאַקלט
מיט די קעפּ און געהאַלטן אין אײַן זאָגן :

— אַ דאַנק, אַ דאַנק, כאַווייריס. אַ דאַנק, אַ דאַנק.

לאַבזיק האָט אויך געזאָגט אַ דאַנק, אַבער אַף זײַן שטייגער. ער
האַט די אַרבעטער געלעקט די הענט און איז אויך געשפרונגען אַף
צו לעקן זײ די פענימער, אַבער זײ האָבן אים ניט געלאָזט.
זײנען מוליק און ריפקעלע געגאַנגען אַהײם מיט אַ פּול קעסטעלע,
פּריילעכע און לאַכנדיקע, און געזונגען :

— סאַלידאַריטי פֿאַרעווער, סאַלידאַריטי פֿאַרעווער.

לאַבזיק האָט ניט געקענט זינגען, האָט ער געטאַנצט. ווי אזוי
האַט ער דאָס געטאָן ? גענעבן אַ שפרונג אין דער לופטן און צוריק
אַראָפּ אַף דער ערד. דערנאַכדעם אויסגעשטרעקט די פֿאַדערשטע
פּיסלעך און פֿאַרבויען זיך מיטן קעפל. דערנאַכדעם האָט ער זיך גע-
דרייט גיך, גיך אין אַ ראַד, און אַלע אַף דער גאַס האָבן געלאַכט פֿון אים.

לאבזיק און דער באַרדער

אין בערל דעם אַפּרייטערס הויז זיינען געווען דריי צימערן מיט אַ קיך און אַ באַד-צימער. אין איין צימער איז געשלאָפּן בערל מיט זיין ווייב מאַלי, אין צווייטן צימער ריפקעלע מיט מוליקן און מיט לאַבזיקן, און דעם דריטן צימער האָט מען גערעכנט צו פּאַרדינגען צו אַ באַרדער, קעדיי ס'זאַל זיין לייכטער צו צאָלן די רענט.

האַט בערל גענומען אַ ווייס שטיקל פּאַפּיר און אַנגעשריבן מיט גרויסע אויסעיס: „אַ צימער צו פּאַרדינגען.“ האָט די מאַמע מאַלי אים געזאָגט ער זאַל אויך צושרייבן אונטן: „זייער אַ גוטער צימער.“ איז בערל געווען אין קאַעס, וואָס זיין ווייב מאַלי גיט אים אייצעס, אַבער דאָך האָט ער צוגעשריבן פון אונטן „זייער אַ גוטער צימער“, און האָט דאָס אַנגעקלאַפט אָפּ דער וואַנט באַס אַרײַנגאַנג פון הויז, קעדיי זאַלע זאַלן זען, אַז ער האָט אַ צימער צו פּאַרדינגען.

איז די מאַמע מאַלי געזעסן אין הויז און געוואַרט, אַז אימיצער זאַל קומען דינגען דאָס צימער, וואָס איז זייער אַ גוטס. לאַבזיק האָט פּאַרשטייט זיך, גיט געוואוסט וועגן וואָס עס האַנדלט זיך. ער האָט געזען, אַז די מאַמע מאַלי וואַרט אָפּ אימיצן, האָט ער אויך געוואַרט. דערהערט זיך אַ קלונג אין דער טיר. כאַפט זיך לאַבזיק אויף. אַבער ער האַווקעט גיט. ער האָט פּאַרשטאַנען, אַז איצטער דאַרף מען גיט האַווקען. קומט אַריין אַ יונגערמאַן מיט גרויסע אויערן און אַ לאַנגער נאַז און רופט זיך אַנעט:

— איר האָט אַ צימער צו פּאַרדינגען?

— יאָ — מאַכט די מאַמע מאַלי — זייער אַ גוט צימער.

פירט זי אים אין דעם צימער און ווייזט אים, וואָס פאַר אַ שיין בעט עס שטייט דאַרטן. וואָס פאַר אַ ריינער ווייסער ליילעך און קישן, און וואָס פאַר אַ וואַרעמע קאַלדערע.

געפעלט דעם יונגמאַן דאָס צימער און ער זאָגט, אַז ער הייסט וועלול, און אַז ער איז אַ שוסטער, און אַזוי איז ער אַ פּיינער מענטש, אַבער ער האָט איין טעווע אַ שלעכטע, ער שלאַפט אַזוי שטאַרק, אַז קיין וועק-זייגער העלפט אויך גיט.

צעלאַכט זיך די מאַמע מאַלי און זאָגט, אַז אויב ער האָט נאָר די

איינציקע שלעכטע טעווע, וואָס ער שלאָפט שפעט, איז צו דערליידן, און זי וועט אים דערפאר אויפוועקן אלע אינדערפרי.

צעלאַכט זיך אויך וועלוול דער שוסטער, וואָס מען דענקט, אַז ס'איז ניט קיין שלעכטע טעווע. אַבער, זאָגט ער, מען זאל אים אויפ-וועקן פונקט 6 אזויגער פארטאָג, אַז ניט וועט ער פארשפעטיקן צו דער אַרבעט.

זאָגט אים די מאַמע מאַלי, אַז ער זאל זיך גאַרניט ניט זאָרען און זאל ער נאָר באַצעלן 6 דאָלאַר פאַר אַ האַלבן כוידעש, וועט שוין זיין גוט.

מאכט ער :

— א, 6 דאָלאַר, מיטן גרעסטן פאָרגעניגן. און ער באַצעלט 6 דאָלאַר, לויפט אַוועק און כריינגט זיין רענצעלע מיט די זאַכן.

פאַרשטייט זיך, אַז לאַבזיק איז שוין ניט אָפגעטראָטן די נאַנצע צייט, ווען דער וועלוול האָט צעלייגט זיינע זאַכן. לאַבזיק האָט געזען, ווי ער האָט אַ סאָך זאַקן און שניפסן, און אויבערהעמדער, און אַ שוין בילד פון אַ מיידל, וואָס ער האָט אויפגעהאַנגען אויף דער וואַנט, און אַז ער רויכערט סיגאַרעטן, און נאָך, און נאָך האָט ער זיך דערוואוסט וועגן אים.

אַפדערנאַכט איז בערל געקומען פון דער אַרבעט. האָט מען וועלוולען אַריינגערופן אין קיך אַף אַ גלעזל טיי. האָט אים בערל גע-געבן די האַנט און געזאָגט, אַז ער הייסט בערל. האָט אים וועלוול אויך געגעבן די האַנט און געזאָגט, אַז ער הייסט וועלוול. און לאַבזיק נעמט ניט אַראָפּ קיין אויג פון אים. זעט ער, ווי מען דערלאַנגט אים אַ גלאַז טיי. טראַכט לאַבזיק, אַז אויב מען דערלאַנגט אים אַ גלאַז טיי, ווייסט מען וואָס מען טוט. אַבער אַז דער וועלוול שמרעקט אויס די האַנט און וויל נעמען אַ שטיקל צוקער, זעט איר, אַט דאָס פאַר-דריסט שוין לאַבזיקן און ער גיט אַ שפרונג און טוט אַ רים וועלוולען באַ דער האַנט. פאַרשטייט זיך, אַז מען האָט אים גוט אָנגעשלאָגן דערפאַר.

נו, שפעטער האָט מען זיך געלייגט שלאָפן. אַבער לאַבזיק קען ניט איינשלאָפן. אַז אַ פּרעמדער מענטש איז דאָ אין הויז, טאָר ער ניט פאַרמאַכן קיין אויג. גייט אזוי אַוועק אין שאַ, צוויי שאַ און ער דערהערט, ווי וועלוול כראַפעט. כראַפעט אַבער בערל דער אַפ-רייטער אויך. אַבער וועלוולס כראַפען איז גאָר אַנדערש. בערל אַז

ער כראפעט מאכט ער כײ, כײ, כײ. וועלוול האָט געמאַכט פּס, פּס, און געענדיקט מיט אַ טײ-ו-ו-ו.

האַט לאַבזיק געמאַכט אַ גרויס געוואַלד, אויפגעוועקט יעדן איינעם, האָט מען אים גוט אַנגעשאַלטן און מען איז צוריק איינגעשלאָפן.

טראַכט שוין לאַבזיק צו זיך אַליין, אַז ווייזט אויס, אַז ער איז אַ גוטער שלימאַזל און צו קיין זאַך טױג ער נײט. און ער וועט שוין בעסער אַוועקפאַרן קיין פּילאַדעלפּיע.

אַזוי גײט אַוועק די נאַכט אין זײנע טראַכטענישן. ביז ס'ווערט פאַרטאָג און דער וועק-זײגער הייבט אָן צו קוויטשען. כאַפּט זיך אויף די מאַמע מאַלי, זיפּצט זי און קרעכצט, ווייל ס'איז קאַלט און זי איז ערשט אויפגעשטאַנען פּון אַ וואַרעם בעט. קלאַפּט זי אין טיר. עס העלפט נײט, וועלוול כראַפעט נאָך אַלץ מיט זײן פּס, פּס און טײ-ו-ו-ו. גײט זי אַריין אין צימער און לאַבזיק נאָך איר. נעמט זי אים אָן באַ דער האַנט און שלעפט אים. ערשט דעמאַלט כאַפּט ער זיך אויף.

האַט לאַבזיק געדענקט אַלצדינג און געטראַכט, אַז מאַרגן וועט ער דאָס שוין אַליין טאָן, און לאָז די מאַמע מאַלי נאָך אַ ביסל ליגן אין איר וואַרעם בעט און האַנאַע האַבן.

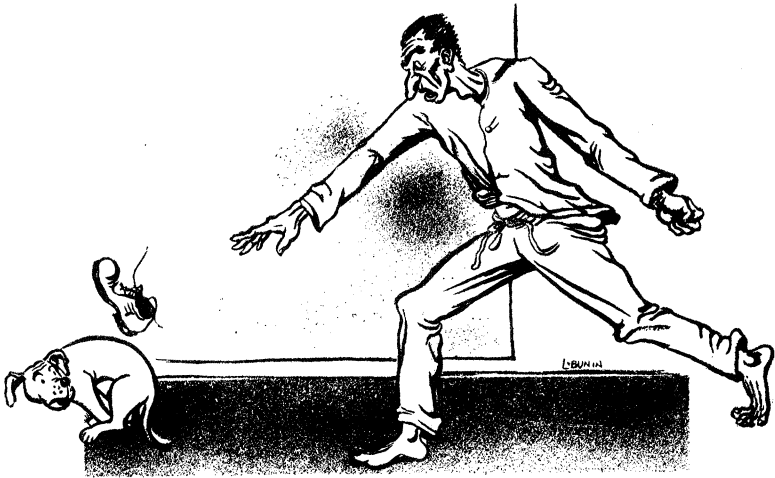
אַף מאַרגן האָט ער טאַקע אַזוי געטאָן, אַ שטופּ געטאָן מיטן קעפל די טיר און זי האָט זיך אויפגעעפּנט. דערנאַכדעם אַ רײס געטאָן מיט די צײנדלעך באַ זײן האַנט און — פאַרטיק. וועלוול האָט זיך אויפגעכאַפּט, פּריער נײט פאַרשטאַנען וואָס דאָ קומט פאַר, אַבער דער-נאַכדעם זיך געכאַפּט און געזאַגט זײער איידל :
— אַ דאַנק.

איז דאָס הינטעלע געווען אַזוי פּריילעך פּון דעם דאַנק, אַז ער האָט גאַרניט געוואוסט וואָס צו טאָן און ער האָט שוין נײט געטראַכט זײנע טרויעריקע געדאַנקען, אַז ער איז אַ שלימאַזל און אַזוי ווייטער. ער האָט איצט געטראַכט, אַז אַ, ווי גוט עס איז צו לעבן אַף דער וועלט און עפעס אויפּטאָן.

אַזוי האָט ער אַלע אינדערפרי געטאָן דיזעלביקע זאַך און אַלע זײנען געווען צופרידן.

נאָר איינמאַל אַ פאַרטאָג האָט דער זײגער נײט געקלונגען, פאַר-וואָס ווייסט נײט לאַבזיק, אַבער ער כאַפּט זיך אויף אַ פּריילעכער און גײט טאָן זײן גוטע אַרבעט. ער טוט אַ שטופּ מיטן קעפל די טיר,

טוט אַ כאָפּ דעם באַרדער באַ דער האַנט מיט די ציינדלעך, און דער-
וואַרט אַוואַדע, אַז וועלוול וועט אים ווידער זאָגן אַ דאַנק. אַבער
וויי וויי, ווי יענער האָט זיך דאָס צעשריען, און ניט בלויז געשריען
נאָר אויך געכאַפּט אַ שוּך און געוואַרפן לאַבזיקן אין קאַפּ אַרײַן. פאַר-
שטייט זיך, אַז דער שוּך האָט ניט געטראַפּן, ווייל לאַבזיק איז אַנטלאַפּן.
אַבער וועלוול איז אים נאָכגעלאַפּן אין די פּאַדזשאַמעס, אים נאָכגעלאַפּן
און געשריען :

— דו גאַזלען, דו באַנדיט איינער, וועסט מיך אויפוועקן פון אַזאַ
טייערן שלאָף. איך וועל דיך טויטן.
האַבן אַלע זיך אויפגעכאַפּט און יעדער איינער האָט געזידלט
לאַבזיקן, וויפיל אין אים איז נאָר אַרײַן. האָט ער זיך פאַרוקט אין אַ
ווינקעלע מיט אַראַפּגעלאָזמע אויערן און ניט פאַרשטאַנען פאַרוואָס
אַלע טאָג זאָגט מען אים אַ דאַנק דערפאַר און איצטער אַזוינע קוילעס
און געוואַלדן.

שפעטער האָט אים ריפקעלע געזאָגט :

— אוי, דו נאַריש הינמעלע, וואָס וועט פון דיר אויסוואַקסן?
ווייסט ניט, אַז ס'איז היינט זונטיק און היינט שלאָפט מען אַ ביסל
שפעטער? דו פאַרשטייסט, מען אַרבעט זיך אָן אַ גאַנצע וואַך, וויל
מען זיך זונטיק אַ ביסל לענגער אויסשלאָפּן.

שאַקלט לאַבזיק מיט די אויערלעך, אַ בריירע האָט ער. ער האָט

גארניש פארשמאנען, און אז ער איז איבערגעבליבן מיט זיך אליין
האט ער געמראכט :

— אדער איך בין מעשוגע, אדער די מענטשן זיינען מעשוגע.
אמאל וועקט מען זיי איז גוט, זאגן זיי דיר נאך א דאנק, און אן אנדערש
מאל, ווילן זיי דיר איינשלינגען. א שלעכטע וועלט, א שלעכטע, מען
דארף גאר אינגאנצן אוועק פון די מענטשן און אנטלויפן קיין
פילאדעלפיע.

לאבזיק און דער נעגער-אינגל

לאבזיק פארמאכט איין אויגל. אזא טעווע האָט ער. ווען ער פארשטייט עפעס ניט, פארמאכט ער איין אויגל.

וואָס זשע אזוינס פארשטייט ער ניט? ס'איז אַרײַנגעקומען אַ אינגל אין הויז אַרײַן, מוליקס אַ כאַווער. איז דאָך גוט, האָ? גיין אַבער, פאַר לאַבזיקן איז דאָס ניט גוט, ווייל דעם אינגלס פאַנעם איז אַנדערש פון אַלע אינגלעך אָף דזשעקסאָן עוועניו.

ווען דער אינגל מיטן אַנדערשדיקן פאַנעם איז אַרײַן אין הויז, ווייסט ניט לאַבזיק, ווייל ער האָט געדאַרפֿט זיין אינדרויסן און האַווקען אָף דער קאַץ פון צווייטן הויז. גוט אויסגעהאַווקעט זיך, גייט ער אַרײַן אין שטוב, גיט אַ קוק, ס'איז אים ניט גוט.

דער אינגל האָט געהאַט געקרייזלטע האָר. דאָס איז גוט. אַ סאַך אינגלעך האָבן געקרייזלטע האָר. די נאַז באַ דעם אינגל איז אַ קורצע און אַ פאַריסענע. דאָס אַרט אים אויך ניט. ער, לאַבזיק, איז ניט קיין איבערקלייבער, ווען עס קומט צו נעז. דער אינגל האָט געהאַט קליינע אויערלעך. מאַכט אויך ניט אויס. אַבער וואָס עס האָט אים יאָ אויס-געמאַכט, איז וואָס דעם אינגלס פאַנעם איז געווען שוואַרץ. אזא זאך האָט ער נאָך קיינמאַל ניט געזען און ס'האַט אים שטאַרק פאַרדראָסן. פאַרוואָס האָט אים געדאַרפֿט אזוי שטאַרק פאַרדריסן, ווייסן מיר ניט. אַבער אַ הונט בלייבט אַ הונט.

שווייגט לאַבזיק, און אז לאַבזיק שווייגט איז אַ שלעכטער סימען. אזא טעווע האָט ער שוין. אז ער דאַרף עמיצן אַ ביס טאָן, מאַכט ער זיך פריער אַ שווייג.

נויעך האָט געהייסן דער שוואַרצער אינגל און האָט אויך גע-וואוינט אָף דזשעקסאָן עוועניו, און געלערנט אין דערזעלביקער פאַבליק סקול, וואו מוליק האָט געלערנט.

זיצן אזוי ביידע כאַווייריס און שמועסן. מוליק דערציילט עפעס אַ זאך און נויט לאַכט: האָ, האָ, האָ, הי. דערנאַכדעם דערציילט נויט אַ זאך און מוליק לאַכט: כאַ, כאַ, כאַ.

און לאַבזיק גאַנוועט זיך אזוי שטילערהייט, טריט באַ טריט, און מיטאַמאַל — ציאַפּ. אַ כאַפּ געמאַן נויעכן כאַס פּום.
צעשרייט זיך נויעך פון ווייטיק. ווערט מוליק דערשראַקן און הייבט אָן צו רופן :
— מאַמע, מאַמע.

לויפּט אַריין די מאַמע מאַלי. דערזעט, וואָס עס איז געשען. פאַר- לירט זי זיך ניט, כאַפּט טייקעף אַ ריינעם האַנטעך, נעצט אים איין אין וואַסער און פאַרבאַנדאזשירט נויעכן דעם פּום.
לאַבזיק האָט שוין גלייך פאַרשטאַנען, אז ער האָט אָנגעמאַכט אַ צאַרע, איז ער אַרונטער אונטערן בעט און זיך פאַרבאַהאַלטן.
נויעכן האָט ווי געמאַן, האָט ער אַ ביסעלע געוויינט. מוליק האָט געכאַפּט אַ שטעקן, אַרויסגעשלעפּט לאַבזיקן און אים געגעבן צען שטעקנס. לאַבזיק האָט פאַרשטאַנען, אז ס'קומט אים, האָט ער גע- מאַכט ווידער אַ שווייג און זיך געלאָזט אַנשלאָגן.

נויעך איז אַהיימעגאַנגען און מען וואַלט שוין די זאַך געווען פאַרגעסן. אָבער היימי דער געלער האָט באַגענגט נויעכן און זיך דערוואַוסט וועגן דער גאַנצער זאַך. קומט ער צו לויפן צו מוליקן און גיט אַ מאַך :

— מוליק, דיין לאַבזיק איז אַ ווייסער שאַוויניסט.
— אַ ווייסער וואָס ? — וואונדערט זיך מוליק און קען גאַרניט פאַרשטיין דאָס וואָרט.
— אַ ווייסער שאַוויניסט, — רופּט זיך אָן נאַכאַמאַל היימי.
— וואָס הייסט אַ שאַוויניסט ? — פאַלט מוליק אַראָפּ באַ זיך, וואָס ער פאַרשטייט ניט דאָס וואָרט.

— אַ שאַוויניסט — גיט דער געלער היימי צו דערקלערן — איז אַזאַ איינער, וואָס מיינט, אז נאָר ער איז אַ קנאַקער און די איבעריקע גאַרניט. און אַ ווייסער שאַוויניסט מיינט, אז נאָר די ווייסע זיינען די בעסטע מענטשן און די שוואַרצע טויגן שוין גאַרניט.
— אזוי גאַר ? — ווערט שוין מוליק שטאַרק בייז. — היי, דו, לאַבזיק, ווייסער שאַוויניסט פאַסקודנער, איך וועל דיר שוין ווייזן.
היימי לויפּט דערווייל צו צום אַפענעם פענצטער און שרייט אַראָפּ צו דער גאַס :

— היי, לייבל, ווילי, אַרקע, דיווי, עסטער, סילווי, פערל, מערל, זיסל, יאַסל, נויעך.

ווערט טייקעף אָנגעפילט בערל דעם אַפּרײַטערס הויז מיט לייבלען, ווילין, אַרקען, דײַוויין, נױעכן, פּערל, מערל און נאָך און נאָך קינדער פון דזשעקסאָן עוועניו. ס'זײַנען בלױז געווען דריי בענקלעך, האָבן די איבעריקע זיך געמוזט זעצן אַפּן דיל. זיצן אזוי אַלע קינדער און לאַבזיק איז נאָך אַלין אונטערן בעט. ער איז אזוי דערשראָקן, אז ער ציטערט אַזש מיט די אויערן.

האַט מען אים אַרויסגעשלעפט פון דאָרטן. האַט מען אים געהייסן שטיין אינמיטן שטוב אַנטקעגן נױעכן מיטן פאַרבאַנדאַזשירטן פּוס. האַט לאַבזיק געקוקט אָף נױעכן און געפּינטלט מיט בײַדע אײַגעלעך. האַט הײמי דערציילט פאַר די קינדער, וואָס עס איז געשען. זײַנען די קינדער געווען שטאַרק אױפגעקאַכט. האַט הײמי געפּרעגט, וואָס דאַרף מען טאָן לאַבזיקן פאַר אַזאַ זאַך? האַט מען גערעדט און גערעדט און באַשלאָסן. . . . וואָס מען האַט באַשלאָסן ווײַסט נײַט לאַבזיק. נאָר אַלע קינדער זײַנען מיטאַמאַל אַוועק, און ס'איז געוואָרן אזוי שטיל אין הויז.

שטייט לאַבזיק און ווײַסט נײַט וואָס צו טאָן. זעט ער ווי מוליק זעצט זיך לײענען אַ בוך. וויל ער אים איבערבעטן, לױפט ער צו צו אים און וויל אים אַ לעק טאָן. דרייט מוליק אַוועק דעם קאַפּ פון אים. לױפט לאַבזיק צו דער מאַמע מאַלין, און וויל איר אַ לעק טאָן, דרייט אויך אַוועק די מאַמע מאַלי איר קאַפּ פון אים.

לױפט ער שוין צו צו ריפקעלען, דרייט זיך אַוועק פון אים אויך ריפקעלע. גייט ער שוין צום טאַטן בערלען, קערט זיך אויך בערל אַפּ פון אים.

ווערט שוין לאַבזיק שטאַרק דערשראָקן, און לױפט אַרויס אָף דער גאַס. זעט ער אַרקען זיך שפּילן מיט סילווען, דרייען זיי אויך אַוועק די קעפּ פון הײַנטעלע, דעם ווײַסן שאַוויניסם. וויל ער צולױפן צו בענין און צו דײַוויין, קערן זיי זיך אויך אַפּ פון אים. אַט דאָס טאַקע איז געווען די שטראָף פאַר אים. די קינדער האָבן אַפּגעמאַכט, אז אַ גאַנצע וואָך טאַר קײנער נײַט אױסרעדן קײן וואָרט צו לאַבזיקן.

מאַלט אײך, וואָס לאַבזיק האַט געפּילט אין דער וואָך איז גאַרנײַט צו באַשרײַבן. ס'איז אים געווען אזוי שלעכט און ביטער, אז ער האַט זיך אַזש געוואַלט וואָרפן אין טײך אַרײַן. אַבער ווי גרויס איז געווען זײַן פּרײַד, ווען די וואָך פון זײַן שטראָף האַט זיך געענדיקט.

אבער מערער וועט ער שוין ניט בייסן קיין שווארצע אינגלעך,
וואס טוען אים גארניט. א ניין, גיט אים אפילע א גאנצע שטוב מיט
לעמטשאפס, וועט ער שוין דאס ניט טאן.

לאבזיק און די פיאנערן

(ערשט מייסעלע)

אין אונט האט געדארפט פארקומען א מיטינג פון די פיאנערן בא בערלען אין הויז. דער מיטינג האט באדארפט זיין אזא סאד, אז מען האט פארמאכט אלע פענצטער, מען האט פארשלאסן אלע טירן. ניט דער טאטע בערל, ניט די מאמע מאלי האבן געטארט אריינגיין אין צימער. און ניט דאס שוועסטערל ריפקעלע און אויך ניט לאבזיק מיט די ווייסע אויערן. אלע האבן געמוזט זיצן אין קיך.

די דריי פיאנערן זיינען געווען: מוליק, היימי און נויעך. אויב איר מיינט, אז נויעך איז דער נאמען פון א אידיש אינגל, מאכט איר שוין גראדע א גרויסן טאעס. נויעך איז דער נאמען פון א נעגערישן אינגל, וואס האט געוואוינט אף דער 165סטער גאס מיט זיין מאמען אין א קעלער.

דידאזיקע דריי פיאנערן האבן אזוי הייס גערעדט און געשוויצט מיט די שטערנס, אז זיי האבן געמוזט אראפנעמען די רעקלעך פון זיך. וואס אזוינס האבן זיי גערעדט, האט מען ניט געוואוסט. מען האט נאר געהערט איינצלע ווערטער: הונגעריקע קינדער אין פאבליק סקול. „מען דארף מאנען עסן.“ „די רייכע ווארפן דאס ברויט אין טייך אריין, פארוואס ניט געבן צו די הונגעריקע קינדער?“ — בלויז דאס האט מען געקאנט הערן. מען האט אויך געהערט, ווי אימיצער האט געקלאפט אין טיש אריין און האט געשריען: — ניי, ס'איז ניט פיאנעריש, איך וועל דאס ניט דערלאזן.

לאבזיקן איז זייער ניט געפעלן געווארן, וואס זיי האבן זיך דארטן פארשלאסן און אים לאזט מען ניט אריין. ער האט א פאר מאל גע-פרואווט א שמוץ טאן די טיר מיטן קעפל, אבער די טיר איז געווען פארשפארט. האט ער שוין קיין אנדער ברייער ניט געהאט, זיך גוט אויסגעהאוקעט און זיך אנידערגעלייגט אין קיך לעבן ריפקעלעס פיס. ס'איז אוועקגעגאנגען איין שא, אוועקגעגאנגען צוויי שא — און די פיאנערן שוויצן נאך אלץ דארטן און מען רעדט. פלוצלונג עפנט זיך די טיר און מוליק גיט א רוף:

— לאבזיק!

איז פארשטייט זיך לאבזיק טייקעף אויפגעשפרונגען מיט גרויס געדולע און איז אריין אין צווייטן צימער. דאס הינטעלע איז געווען זייער שטאלץ, וואס מען האט אים אריינגערופן צום מיטינג. קיינעם ניט, אבער אים — יא. האט ער געדרייט מיטן ווידעלע, געשאקלט מיט די אויערלעך און געמאכט פארשיידענע כיינדלעך.

שטייט ער אינמיטן צימער און ווארט. ער וויל שוין וויסן, צו וואס מען האט אים גערופן. זאגן זיי גארניט, קוקן אף אים אלע דריי און שווייגן. ביז היימי רופט זיך אָנעט :

— איך זאָג אייך, אַז עס וועט ניט גיין.

רופט זיך אָן נויט :

— עס וועט שוין יאָ גיין !

מאכט היימי :

— אָבער אַז דאָס הינטעלע איז שטום, וואָס ווייסט דאָס ?

ענטפערט נויט :

— איז טאָקע גוט, וואָס ס'איז שטום, וועט דאָס קיינעם ניט

דערציילן.

זאָגט היימי :

— אָבער ווי אזוי וועט דאָס פארשטיין ?

רופט זיך אָן מוליק :

— ס'וועט שוין גוט פארשטיין. לאבזיק, קום אהער.

נעמט לאבזיק און גייט צו. מאכט ווידער מוליק :

— גיי אַוועק.

נעמט לאבזיק און גייט אַוועק.

— קום צוריק.

ס'קומט צוריק.

האַט דעם הינטעלע שוין אַ ביסל פאַרדראָסן, וואָס מען שיקט אים אלעמאל אַוועק, ער האָט געמיינט, אַז דאָס שפּאַסט מען פון אים, אָבער ער האָט גלייך פאַרשטאַנען, אַז ס'איז דאָ עפעס אַנדערש.

אַפן ערשטן אַוונט האָבן אים די פּיאַנערן געלערנט בלויז גרינגע זאַכן, קומען און אַוועקגיין. אָבער אַפן צווייטן טאַג, האָט שוין לאַבזיק נעבעך געשוויצט. אַליץ אַזוינע שווערע זאַכן האָבן זיי אים געהייסן טאַן, און ס'האַט גענומען לאַנג ביז ער האָט דאָס געכאַפט.

אַפן דריטן אַוונט זיינען די פּיאַנערן ווידער געקומען און אַפן

פערטן אַוונט. מען האָט אַליץ געלערנט דעם הינטעלע אַזוינע זאַכן, וואָס זיינען אים אויסגעקומען זייער מאַדנע.
צוליב וואָס מען האָט אים געלערנט אַזוינע זאַכן, וועלן מיר דערציילן אין דעם ווייטערדיקן מייסעלע.

צווייט מייסעלע

די פּאַבליק סקול איז געווען אין אַ גרויס הויך הויז פון רוימע ציגל. דעם טאָג האָבן די קינדער שוין געוואוסט, אז עפעס דאַרף פאַרקומען. די לערערן מיט קרעין האָט אויך געוואוסט. אַבער זי האָט געשוויגן, ניט געוואָלט דערציילן דעם פּרינציפּאַל. זי האָט זייער ליב געהאַט די קינדער, און האָט ניט געקענט צוקוקן, ווי דער פּרינציפּאַל בייזערט זיך אָף די קינדער.

אַבער פּלוצלונג אינמיטן לערנען גייט אַריין דער פּרינציפּאַל מיט די שוואַרצע וואַנצעס און מיטן נאַקעטן קאַפּ. גיבן זיך אַ שטעל אויף אַלע קינדער. זאָגט ער זיי :

— זיצט.

זעצן זיי זיך.

גיט ער אַ מאַך :

— אויב איך וועל כאַפּן אימיצן פון אייך, וואָס רופט די קינדער

צו אַ סטרייק, וועט זיין זייער שלעכט.

האַט דער גאַנצער קלאַס געשוויגן און געקוקט צו מוליקס זייט צו, ווייל ער האָט שוין לאַנג גערעדט צו זיי, אז מען דאַרף מאַנען פון פּרינציפּאַל, ער זאָל געבן אומזיסטע סענדוויטשעס און וואַרעמע מילך צו די הונגעריקע קינדער. באַזונדערס הונגעריק זיינען געווען אין דעם קלאַס דאָס פּוילישע ברודערל פעט מיט זיין שוועסטערל קעטריין. זייערע פענעמלעך זיינען געווען אַזוי בלאַס, אז מען האָט געמיינט, אז זיי כאַלעשן אַוועק. האָט מען געקוקט צו מוליקס זייט צו און יענער האָט זיך געמאַכט גלייך ניט אים מיינט מען.

נאָך האָט דער פּרינציפּאַל געזאָגט :

— מיר וועלן באַזוכן די קעשענעס באַ יעדן קינד, איידער ער

קומט אַריין אין קלאַס, און דערנאַכדעם ווען ער פאַרלאַזט דעם קלאַס.

און אז מיר וועלן געפינען פיאנערישע בלעטלעך, וואס רופן צום סטרייק, וועט זיין זייער שלעכט.

דער פרינציפאל האט זיך טאקע גענומען גלייך באזוכן יעדן איינעם. אבער מען האט בא מוליקן גארניט געפונען, ניט בא היימין און ניט בא נויעכן און ניט בא קיינעם ניט.

איז שוין דער פרינציפאל געווען רואיק און האט געהייסן מים קרעין ארויסנעמען די קינדער אין הויף און זיך שפילן מיט זיי.

גייען זיי אלע ארויס אין הויף, אבער פלוצלונג — מען ווייסט ניט פון וואנען און מען ווייסט ניט ווי אזוי — לויפט אן א הינטעלע מיט א פאק בלעטלעך אין מויל. גיט א שפרונג אריין צווישן די קינדער, גיט א צעעפן דאס מויל, צעפליען זיך גלייך די דינע בלעטלעך אין אלע זייטן, און דאס הינטעלע אליין אנטלויפט גיך, גיך. שרייט דער פרינציפאל :

— מים קרעין, מים קרעין, לויף אים גלייך נאך, כאפ אים. אבער יענער קוקט זיך אפילע ניט אום און איז שוין ווייט, ווייט. דערווייל האבן די קינדער אנגעהויבן צו כאפן די בלעטלעך, שרייט דער פרינציפאל :

— הייבט זיי ניט אויף. הייבט זיי ניט אויף, צערייסט זיי.
אָבער מען האָט זיי שוין ניט צעריסן, איבערגעלייענט גיך, גיך
און דאַרמין איז געשטאַנען:
„קינדער, מיר מאַנען סענדוויטשעס! אונזערע עלטערן האָבן ניט
קיין אַרבעט. די פּיאַנערן רופן אייך צו סטרייקן!“
שרייט דער פּרינציפּאַל:

— מיס קרעין, רופט זיי צונויף אַלע צוריק אין קלאַס.
גייען אַלע צוריק אַרײַן אין קלאַס.

קלאַפּט דער פּרינציפּאַל אין טיש און שרייט:

— וועמעס הינטעלע איז דאָס?
מוליק מאַכט זיך ניט וויסנדיק און גיט אַפּילע ניט קיין פינטל
מיט קיין אויג.

— וועמעס הינטעלע? — שרייט ער נאָך העכער.

אָבער קיינער רופט זיך ניט אָן. און דער פּרינציפּאַל האָט זיך
טאַקע ניט געקענט דערוויסן וועמעס הינטעלע עס איז. און אַז די
קינדער זיינען יענעם טאַג געגאַנגען אַהיים, האָבן זיי אַ סאַך גערעדט
וועגן דעם, אַז די פּאַפּירלעך זיינען גערעכט, אַז ס'זיינען דאָ אַזוי פּיל
הונגעריקע קינדער אין קלאַס און אַז מען וואָלט עפּעס געדאַרפּט טאַן.
וואָס ווייטער איז געשען דערצײלן מיר אין דעם ווייטערדיקן
מייסעלע.

ד ר י ט מ י י ס ע ל ע

מוליקס לערערן, מיס קרעין, האָט גאַרניט געוואוסט וואָס צו טאַן.
אַזאַ אומגליק אָף איר. אַז אַלע טאַג, ווען מען ריכט זיך גאַרניט, קומט
צולויפּן דאָס הינטעלע מיט די ווייסע אויערן, האַלט צווישן די צײַן
אַ בינטל פּאַפּירלעך, עפּנט אויף דאָס מויל, צעפּליען זיי זיך אין אַלע
זייטן, און ער אַנטלויפט גיך, גיך, און מען קען אים גאַרניט פּאַקן.
דער פּרינציפּאַל האָט איר געזאָגט, אַז זי מוז דאָס כאַפּן, און אַז
מען וועט דאָס כאַפּן, וועט מען שוין וויסן וועמעס הינטעלע דאָס איז,
און מען וועט זייער שווער באַשטראַפּן דעם אינגל פּון דעם הינטעלע.
וואָס זשע טוט מען טאַקע? יאָ כאַפּן — אַ ראַכמאַנעס אַפּן
הינטעלע. ניט כאַפּן — וועט דער פּרינציפּאַל זיין ביזן אָף איר. דרייט
זי זיך אַרום איבער איר צימער אַהין און צוריק, אַהין און צוריק.

קלאפט זיך מיט דער האנט אין שטערן, אז דער שטערן ווערט איר
אזש רויט. אבער זי קען גארניט צוקלערן.

דערווייל ווערט שוין א פערטל צו אכט. גייט מים קרעין אין
פאבליק סקול, דערזעט זי פאר דער סקול ווי עס שטייען פיל רעדלעך
מיט קינדער. ריידן עפעס איינער צום אנדערן און זיי זיינען זייער
פארטאן. אז מען האט מים קרעין דערזען האט מען אויפגעהערט צו
ריידן, שמיל געווארן און שא. שמיל און שא זיינען אויך געווען פעט
און זיין שוועסטערל קעטרין, די קינדער פון פוילישע עלטערן. סיי
פעט און סיי קעטרין זיינען געווען אזוי אויסגעצערט. זייער טאטע
האט שוין א צייט ניט געארבעט, זיינען זיי שטענדיק געווען הונגעריק.
איידער מים קרעין איז אנגעקומען האבן זיי גערעדט וועגן מאדנעס
הינטעלע וואס ווארפט פאפירלעך צווישן זיי, און אז זיי לייענען די
דאזיקע פאפירלעך, וואונדערן זיי זיך, וואס אלץ איז אזוי ריכטיק
געשריבן. פונדאנען ווייסט דאס הינטעלע וואס עס טוט זיך בא זיי
אין שול? און וועמעס הינטעלע איז דאס?

אייניקע קינדער האבן טאקע געזאגט, אז דאס הינטל געהערט
זיכער צו א פראנערל, און יענער לערנט אים אויס וואס צו טאן.

אט די אלע זאכן האבן די קינדער גערעדט צווישן זיך, איידער
מען האט מים קרעין דערזען אנקומען. און אז זי איז אנגעקומען האבן
זיך אלע פארנויגט פאר איר, אבער קאלט און ניט אזוי פריילעך ווי
אלעמאל. האט דער לערערן שמארק פארדראסן, וואס מען פארנויגט
זיך פאר איר אזוי קאלט.

זי האט געוואוסט פארוואס די קינדער זיינען אזוי קאלט, ווייל זיי
מיינען אז זי איז קעגן דעם הינטעלע מיט די פאפירלעך. זי איז
אבער ניט קעגן. זי איז אויך אן ארבעטערן. און אט וויל זי ניט כאפן
דאס הינטעלע, און זי ווייסט, אז דאס וואס עס שטייט אין די פאפירלעך
איז עמעס. א סאך קינדער אין קלאס זיינען הונגעריק, אז זיי קענען
אפילע ניט איינזיצן אף די בענקלעך, און אזוי פיל רייכע מענטשן
זיינען דא אין ניו-יארק. קענען זיי דען ניט געבן עסן און טרינקען
די קינדער?

קומט די צייט פון לערנען, לויפן אלע אריין אין קלאס. פעט און
קעטרין קענען ניט לויפן, ווייל זיי האבן ניט קיין קויעך.

ס'איז זומער, די פענצטער פון קלאס זיינען אפן. די זון גייט אריין
און לייגט זיך אנידער אף די ווענט. דער טאג איז זייער א שיינער

און מים קרעין האָט ליב אירע קינדערלעך. זי וואָלט זיי געוואָלט עפעס העלפן, אָבער זי האָט מוירע אַז דער פּרינציפּאַל וועט זאָגן אָף איר, אַז זי איז אַ „רעד“, און זי וועט פּאַרלירן איר דזשאַב.

קומט אַרײַן דער פּרינציפּאַל מיט די שוואַרצע וואַנצעס און מיטן נאַקעטן קאַפּ און זאָגט אַזוי:

— מים קרעין, פאַרוואָס כאַפּט איר ניט דאָס הינטעלע?

ווערט בלאַס מים קרעין און ענטפּערט:

— איך קען דאָס ניט כאַפּן, ס'איז שנעלער פאַר מיר.

מאַכט דער פּרינציפּאַל בײַז:

— ס'איז אַלרײַט, איך וועל שוין צוטראַכטן עפעס, מען וועט דאָס

שוין כאַפּן. — אַזוי האָט ער געזאָגט און איז אַרויס.

הערן אַלע קינדער, וואָס ער זאָגט און זיי הייבן זיך אָן צו שרעקן.

מים קרעין שרעקט זיך אויך, אָבער זי ווײַזט דאָס ניט פאַר דעם קלאַס.

זי הייבט אָן צו לערנען און אַזוי ווי זי לערנט און די זון שײַנט אַרײַן

דורך די פענצטער, אַזוי פּלוצלונג, אַזוי פּלוצלונג גיט אימיצער אַ

שפּרונג אַרײַן דורך אַן אָפּן פענצטער. מען גיט אַ קוק — ס'איז דאָס

זעלבע הינטעלע. ס'גיט אָן עפּן דאָס מויל, ס'גיט אַ לאַז אַרויס פּאַפּיר-

לעך, אַ שפּרונג צוריק דורכן פענצטער און אַנטלויפט.

אָבער פאַרוואָס זײַנען אַלע קינדער מיטאַמאַל אַזוי בלאַס געוואָרן?

פאַרוואָס, וועל איך אייך דערציילן אין דעם ווייטערדיקן מײַסעלע.

פ ע ר ט מ י י ס ע ל ע

פאַרוואָס זשע זײַנען די קינדער אַזוי בלאַס געוואָרן? ווייל זיי

האַבן דערהערט אינדרויסן אַ געשרײַ:

— כאַפּט דעם באַלשעוויק.

ווי אַזוי נאָר לאַבזיק האָט אָפּגעטאָן זײַנס אין קלאַס, און איז

אַרויסגעשפּרונגען דורכן פענצטער, אַזוי באַלד איז אָנגעלאָפּן אַ הויכער

מאַן, אַ דעמעקטיוו, מיט אַ שמריק און אָנגעהויבן צו שרײַען: —

כאַפּט אַ באַלשעוויק, כאַפּט אַ באַלשעוויק.

האַט לאַבזיק גלייך דערשמעקט, אַז ס'איז שלעכט, האָט ער זיך

געגעבן אַזאַ צעײַגאָ ווי אַ ווינט. די קינדער זײַנען אַלע צוגעלאָפּן צום

פענצטער, מים קרעין אויך. בא אלעמען האבן די הערצער געציטערט.
אז מען זאל דאס ניט כאפן און זיי האבן געשריען :

— הינטעלע אנטלויף, אנטלויף.

מוליק האט גארניט געשריען, אבער ער האט געציטערט מער פאר
אלעמען. ער האט פארביסן די ליפן, ארויסגעקוקט מיט אלעמען דורכן
פענצטער און געשוויגן.

דער הויכער מאן יאגט זיך נאך לאבזיקן איבער דער גאנצער גאס,
ער ווארפט אף אים מיטן שטריק, ווי א קאובוי, אבער ער טרעפט ניט.
לאבזיק וואלט זיכער געווען אנטלאפן, ווען ניט דער גרויסער טראק.
א גרויסער טראק איז פלוצלונג אנגעפארן, און ס'הינטעלע האט זיך
פארהאלטן אף א וויילע. צוליב אט דער וויילע האט מען אים געכאפט.
דער מאן האט פארווארפן דעם שטריק און אים געכאפט בא א פיסל.

די קינדער אין קלאס האבן ארויסגעלאזט א גרויס געשריי. מוליק
האט ניט קיין געשריי געגעבן. ער האט זיך פארדעקט זיין פאנעם
מיט די הענט. מים קרעין איז געווען שטארק צעטראגן, אבער זי
האט געהייסן אלעמען זיך אוועקזעצן אף די ערטער און זי האט
אנגעהויבן לערנען :

— אונדזערע עלטער-עלמער-זיידעס — האט זי געלערנט — האבן
געארבעט זייער שווער אין אמעריקע, און איינגעפירט אין לאנד דעמא-
קראטיע פאר בריווערלעכקייט, פאר פריינטשאפט און פאר גלייכהייט.
די קינדער האבן אבער גארניט געהערט, וואס זי רעדט. זיי האבן
זיך געזארגט וועגן הינטעלע.

און אט עפנט זיך די טיר און עס קומט אריין דער פרינציפאל
מיטן הויכן מאן, וואס האלט לאבזיקן א געבונדענעם. האבן אלע אין
קלאס פארהאלטן די אטעמס. לאבזיק האט גלייך דערזען מוליקן און
א קוק געטאן אף אים מיט טרויעריקע אויגן. מוליק האט אים גע-
ענטפערט מיט א גוטן קוק, און גלייך אוועקגעדרייט זיין קאפ פון זיין
ליבן הינטעלע כאווער.

דער פרינציפאל גיט א שטרעק אויס די האנט און רופט זיך אנעמט:

— וועמעס הינטעלע איז דאס ?

אלע שווייגן, מוליק אויך.

— וועמעס הינטעלע איז דאס ? איך ווייס דאך, אז אימיצער האט

דאס אויסגעלערנט אזוי צו טאן.

ס'איז שטיל, אזוי שטיל, אז מען הערט ווי די הערצער בא די קינדער קלאפן.

— גוט — רופט זיך אן דער פרינציפאל — מען וועט זיך ניט מוידע זיין, וועל איך שוין אליין אויסגעפינען. מיס קרעין, פארמאכט אלע פענצמער און פארשליסט די טיר.

מיס קרעין פארמאכט אלע פענצמער און פארשליסט די טיר מיט צימערדיקע הענט.

— גוט — זאגט ער ווייטער — בינדט אפ דאס הינטעלע.

דער הויכער מאן האט אפגעבונדן דאס הינטעלע.

— און איצטער — מאכט דער פרינציפאל — וועלן מיר זען, צו וועמען דאס הינטעלע וועט צולויפן. אויב ער וועט צולויפן צו איינעם פון די קינדער, איז א גוטער סימען.

לאבזיק איז אבער צו קיינעם ניט צוגעלאפן. ער האט זיך נאר אויסגעצויגן, צעטרייסלט זיך, זיך אויסגעגלייכט, פארדרייט דעם קאפ צום פענצמער און אפ קיינעם ניט געוואלט קוקן.

מוליק האט זיך איינגעהאלטן מיט אלע קויכעס, אז ער זאל ניט קיין געשריי טאן:

— לאבזיק!

נויעך און היימי האבן געטראכט, אז אויב לאבזיק וועט פארגעסן וואס מען האט אים געלערנט, וועט זיין זייער שלעכט.

— גוט — מאכט דער פרינציפאל — ס'איז ווייזט אויס א געלערנט הינטעלע, אבער מיך נארט מען ניט אפ. לאז יעדער קינד צוגיין צו מיר. איך וועל אויפהייבן די האנט און זיך מאכן, אז איך וויל אים שלאגן, וועט דאס הינטעלע זיכער א האווקע טאן, אויב איך וועל צוקומען צום אינגל וועמען ער געהערט.

גיט צו יעדעס קינד צום פרינציפאל, יענער הייבט די האנט און מאכט זיך אז ער וויל שלאגן, אבער לאבזיקן ארט דאס ניט. ער דרייט אלעמאל אויס דעם קאפ צום פענצמער.

און אט גיט צו מוליק. לאבזיקס אויגן בייטן זיך. דער פרינציפאל פרייט זיך, אט פאקט ער אימיצן. ער הייבט אויף א האנט אפ מוליקן און קוקט אפ לאבזיקן. לאבזיק וויל זיך א רייס טאן, אבער ער כאפט זיך, אז מען טאר ניט, און שטיל און שא שטייט ער.

— אזוי נאר — שרייט שוין אויס דער פרינציפאל זייער בייז —

וועלן מיר שוין זען. אט וועלן מיר דאס אוועקשיקן אהין, וואו מען פארגיפטעט די שלעכטע הינט פון דער שטאט.
 מוליקן האבן געגעבן א שפאר די טרערן אין האלדו. ער האט זיי אבער אראפגעשלאנגען און זיך ניט צעוויינט.
 דער פרינציפאל האט אוועקגעטראגן דאס הינטל אין אפ'ס. די קינדער האבן זיך געזעצט אף די בענקלעך. און מים קרעין, א טרויעריקע, האט אנגעהויבן ווייטער צו לערנען:
 — אונדזערע עלטער-עלטער-זיידעס האבן געארבעט זייער שווער אין אמעריקע. און איינגעפירט אין דעם לאנד דעמאקראטיע פאר ברידערלעכקייט, פאר פריינטשאפט און פאר גלייכהייט.
 וואס עס האט ווייטער געטראפן—אין דעם ווייטערדיקן מייסעלע.

פ י נ פ ט מ י י ס ע ל ע

ס'איז געקומען די צייט פון מיטאג. ארום פינף הונדערט קינדער האבן זיך ארויסגעלאזט אין שול-הויף. די נייעס וועגן ארעסטירטן הינטעלע, וואס האט געווארפן פאפירלעך און גערופן צום סטרייק, האט זיך פארשפרייט צווישן אלעמען. פון דעם פרינציפאלס אפ'ס האט זיך געהערט א האווקעריי. קינדער האבן פאריסן די קעפ צום דריטן שטאק, ווייל דארטן איז געווען דעם פרינציפאלס אפ'ס. פעט און קעטרין זיינען געזעסן אף די טרעפ און ס'האט זיי געשווינדלט אין די אויגן פון הונגער. זיי זיינען שוין געווען זייער קראנק און אפ-געשוואכט. די קינדער האבן זיך געוואלט טיילן מיט זיי מיט זייערע סענדוויטשעס, האבן זיי זיך געשעמט נעמען.

היימי, מוליק און נויעך זיינען גלייך אוועקגעגאנגען אין א ווייטן ווינקל צו רעדן וועגן דעם וואס האט געטראפן.

היימי האט געזאגט, אז איצטער איז זייער א גוטע צייט צו רופן אלע קינדער אין סטרייק, ווייל אלע זיינען אין קאעס אפן פרינציפאל. נויעך האט געזאגט, אז מען דארף באלד שוין אנהויבן.

אין דער מינוט האט זיך אפגעשטעלט זייער א מאדנער אטא-מאביל מיט א מיר ווי אין א שטייג. אלע קינדער האבן זיך גלייך גע-לאזט לויפן צום אטאמאביל. דאס איז געווען דעם הונט-כאפערס אטאמאביל. און מען האט שוין אלע פארשטאנען וואס דאס מיינט.

נויעך האָט גלייך געגעבן אַ שפרונג אין דער לופטן און זיך אַרויפגעדראַפּעט אָפּ מוליקס אַקסלען. היימי האָט אים צוגעהאַלטן באַ די פּיס, ער זאָל ניט פּאַלן. די קינדער האָבן דערזען נויעכן שמיין אָפּ מוליקס אַקסלען, זיינען זיי געוואָרן שטיל.

נויעך האָט אָנגעהויבן :

— כאַוויירם :

די קינדער האָבן צום ערשטן מאל געהערט דאָס וואָרט „כאַ-וויירם“, האָבן זיי געשמייכלט און זיך געפילט גוט.

— כאַוויירם, אין דער שול הונגערן אַ סאָך קינדער, וועלן מיר שווייגן ?

— ניין — ענטפּערן זיי אַלע ווי איין מענטש.

— כאַוויירם, מען וועט טויטן דאָס הינמעלע, וואָס האָט אונז דערציילט וועגן די הונגעריקע קינדער, וועלן מיר שווייגן ?

— ניין — ענטפּערן זיי אַלע הויך און שטאַרק.

— איי, כאַוויירם, רופן מיר אַ סמרייק.

— יא, אַ סמרייק — ווערט אַ גרויסער שמורעם.

— קינדער, קערט זיך ניט אום צו די קלאַסן.

— ניין — הויבן זיי די הענט אין דער לופטן.

— ניין, קיינער קערט זיך ניט אום אין די קלאַסן, ביז מען הייבט

אָן צו געבן עסן די הונגעריקע קינדער. ביז מען לאַזט פריי דאָס קלוגע הינמעלע.

— קיינער — שרייען אַלע.

און דאָ טראַגט שוין דער הונט-כאַפּער אין זיינע גרויסע לאַפּעס לאַבזיקן, וואָס קוקט מיט טרויעריקע אויגן אָפּ מוליקן, אַבער יענער שווייגט און גיט אַפּילע קיין פינמל מיטן אויג צו ווייזן, אַז ער קאָן אים. לויפן אַלע קינדער נאָך דעם הונט-כאַפּער, און שרייען :

— לאַז אַפּ דאָס הינמעלע, לאַז אַפּ !

יענער אַבער לויפט שנעל מיט דעם הינמעלע, וואַרפט דאָס אַריין אינעווייניק, פאַרשליסט די טיר און וויל שוין אַ טראַט טאָן אָפּ דעם גאַז פון אַטאַמאָביל, זיך צעפאַרן. אַבער ווי קען ער פאַרן, אַז אַלע קינדער האָבן זיך אָנגענומען באַ די הענט און זיך געשמעלט ווי אַ וואַנט גלייך אַנטקעגן דער מאַשין.

— צעגייט זיך, צעגייט זיך — קוויטשעט דער האָרן — צעגייט זיך, וויל איך פאַר אַרויף גלייך אָפּ אייך.

— פאר, פאר, מרום, מיר רירן זיך ניט, ביז דו לאַזט ניט אַפּ
דאָס הינטעלע.

דערווייל לויפט אַרויס דער פּרינציפּאַל. דערזעט וואָס ס'טוט זיך
און שרייט:

— גיך אין די קלאַסן, מיר הייבן אָן לערנען.

ווערן אַנטשווינגן אַלע קינדער און מוליק גייט צו נאַענט צום
פּרינציפּאַל און זאָגט:

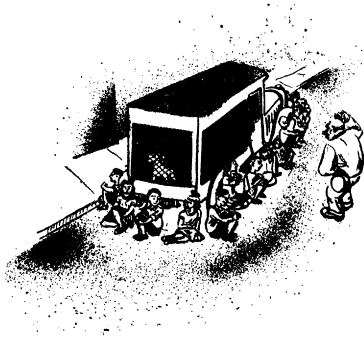
— ניין, מיסטער פּרינציפּאַל, מיר סטרייקן.

— וואָס פאַר אַ סטרייקן — צעשרייט זיך דער פּרינציפּאַל —
מיר וועלן רופן פּאַליציי.

— רופּט — מאַכט מוליק — מיר האָבן ניט קיין מוירע. מיר
סטרייקן, ביז מען וועט געבן עסן די הונגעריקע קינדער, און ביז מען
וועט אַרויסלאָזן פּריי דאָס אומשולדיקע הינטעלע.

— אַהא, באַלשעוויקעס — שרייט דער פּרינציפּאַל — מיר וועלן
איך ווייזן! — און ער גייט צו צום הונט-כאַפּער און שושקעט אים
עפעס אַרײַן אין די אויערן. יענער גיט טייקעף אַ שאַקל מיטן קאַפּ,
אַז ער פאַרשטייט, און נעמט זיך גלייך אויסדרייען דעם אַטאַמאַביל
אַף דער צווייטער זייט, וואו ס'איז פּריי דער וועג. פאַרשטייען אַבער
אויך די קינדער וואָס ער וויל מאַן, און נויעך גיט אַ געשריי: „צעטיילט
זיך אַף דער העלפט.“

טיילט זיך גלייך אַפּ אַ העלפט, מען לויפט איבער אַף דער צווייטער
זייט און ס'ווערט נאָך אַ וואַנט פון קינדער, איין וואַנט פון דער זייט
און איין וואַנט פון דער צווייטער זייט.

לאַבזיק קוקט דורך די לעכלעך פון דער שטייג און הייבט אָן צו

פארשטיין וואָס קומט פאַר, שפּרינגט ער אין דער לופטן און דראַפּעט זיך אָף דער טיר.

דערועט דער פּרינציפּאַל, אַז די קינדער האָבן אים איבערגעקליגט, ווערט ער שרעקלעך ביז און גיט אַ געשריי און אַ מאַך :
— אַלרייט, אַט רוף איך גלייך פּאַליציי.
און ער לויפט אַריין צו זיך אין אַפּים, טעלעפּאָנירט צו דער פּאַליציי.

גיט נויט אַ רוף אויס :

— קינדער, וועלן מיר זיך דערשרעקן פאַר פּאַליציי ?

— ניין — ענטפערן אים אַלע ווי איין מענטש — מיר וועלן זיך ניט דערשרעקן !

— אויב אַזוי — מאַכט נויט — לאַמיר זיך זעצן אָף די שטיינער, מיר האָבן צייט.

זעצן זיך אַלע קינדער אָף די שטיינער אינמיטן דער גאַס, אַ העלפט פון דער זייט און אַ העלפט פון דער צווייטער זייט. מיט קרעין שטייט אין סקול-הויף. זי מאַכט אַ פּאַנעם, ווי זי איז ברויגעז, אַבער אין האַרצן פּרייט זי זיך, ווייל זי ווייסט אַז די קינדער זיינען גערעכט.

דערווייל אין אַלע בלאַקס אַרום, דערוויסן זיך די מאַמעס וועגן סטרייק, לאַזן זיי גלייך איבער זייערע הייזער און קומען צו לויפן צו דער שול. דערציילט מען זיי, פאַרוואָס זייערע קינדער סטרייקן, מאַכן זיי :

— גערעכט !

עס קומט אַן פּאַליציי. עפשער צוואַנציק פּאַליסלייט. דער קעפּטן

גייט צו און רופט זיך אָן ביז :

— וואָס זיצט איר דאָ ?

ענטפערט נויט :

— ווייל מיר האָבן צייט, זיצן מיר דאָ.

— דו שוואַרצער באַלשעוויק — וויל דער קעפּטן אויפהויבן דעם

קלאַב און דערלאַנגען נויטען.

צעשרייען זיך אַלע מאַמעס זייער ביז און מאַכן :

— אַ נו, פּראַווו נאַר לייגן אַ האַנט אָף אים, צערייסן מיר דיך

גלייך ווי אַ הערינג.

דער קעפּטן דערשרעקט זיך פאַר אַזוי פיל מאַמעס. גייט ער צו

צום פּרינציפּאַל און שושקעט זיך מיט אים. דער פּרינציפּאַל דרייט

מיטן קאפ אף יא. לויפט, לויפט ווידער אריין צו זיך אין אפּים און
טעלעפאָנירט צו די פייער-לעשער. קומען אָן די פייער-לעשער מיט
די קישקעס, שמעלן זיי אַריין די קישקעס אין די וואַסער-קראַנען און
ווילן שוין אַנהייבן שפּריצן וואַסער אָפּ די קינדער. אַכער צווישן די
פייער-לעשער געפינט זיך אַ טאַמע, וועמעס קינד לערנט אין דער
סקול. שרייט ער :

— נימע, נימע, מיר קענען ניט שפּריצן קיין וואַסער אָפּ אונדזערע
אייגענע קינדער.

דרייען די פייער-לעשער צוריק אָפּ די קישקעס פון די וואַסער-
קראַנען.

און לאַבזיק קוקט צו, וואָס עס קומט פאַר, און קלייבט נאַכעס.
דרייט ער זיך מיטן וויידעלע, לויפט אַרום אין שמינג אַהין און צוריק,
אַהין און צוריק און האַווקעט זיך פאַר פאַרגעניגן.

האַט דער פּרינציפּאַל שוין געמוזט טעלעפּאָנירן צו דער „באַרד
אָו עדיקיישאַן“, איז גלייך אַנגעקומען אין אַ רייכן אַטאַמאַביל אַ
הויכער מאַן, אַ קוק געטאָן וואָס עס טוט זיך און געזאַגט צום פּרינ-
ציפּאַל : „איך האָב מוירע, אַז מיר וועלן מוזן נאַכגעבן, ווייל אַלע
צייטונגען וועלן זיך דערוויסן, מאַמעס פון אַנדערע בלאַקס וועלן זיך
דערוויסן און מען וועט אַנהייבן צו רעדן קעגן אונדז.“ שטעלט ער
זיך גלייך דינגען מיט די קינדער. ער זאָגט :

— אַלרייט, מיר לאָזן אייך פּריי דאָס הינטעלע, אַכער וועגן פּרייע
עסן, פאַרגעסט.

— ניין — ענטפּערט נויט — וועגן פּרייע עסן וועלן מיר ניט
פאַרגעסן.

טוט דער הויכער מאַן אַ קוק אָפּן פּרינציפּאַל און יענער טוט
אַ קוק אָפּן הויכן מאַן. רופט ער זיך אָן :

— גוט, פּרייע עסן אויך, גייט גלייך אין קלאַס אַריין.

— ניין — מאַכט נויט — מיר גייען ניט אין קלאַס אַריין, ביז

דו שרייבסט אונטער דאָס פאַפּיר.

— וואָס שטייט דען אין פאַפּיר ? — פּרעגט דער הויכער מאַן.

— עס שטייט — ענטפּערט נויט, אַז איר לאָזט פּריי דאָס

הינטעלע, אַז איר גיט פּרייע עסן.

שרייבט דער הויכער מאַן אונטער דאָס פאַפּיר. ווערט אַ גרויסע

פּרייד אָפּ אַלע קינדער. עפנט דער הונט-כאַפּער די שמינג. שפּרינגט

ארויס גלייך לאַבזיק. אַבער ער ווייסט נאָך ניט, צי ער מעג צולויפן צו
מוליקן. גיט מוליק אַ געשריי :

— לאַבזיק.

שפּרינגט אַרויף דאָס הינמעלע גלייך אַף מוליקן, לעקט אים דאָס
פאַנעם, קאַוואַטשעט פאַר פּרייד. וואָרפן אַלע די הימלעך אין דער
לופטן און זיי שרייען :

— הוראַ, הוראַ פאַר מוליקן און זיין הינמעלע !

לאבזיק און דער בויסקאומ

לאבזיק און מוישל זיינען צווישן זיך ניט געווען אזוינע גוטע פריינט. ווער זשע איז מוישל? וואס זשע, איר קענט ניט מוישלען? דאס איז דאך מוישל, וועמעס טאטע האט א גרויסע רייכע גראסערי אונטן מיט דער טיר צו דער גאס צו. מוישלס טאטע האט א לאנגע בארד און מוישל אליין איז א בויסקאומ.

אט דער מוישל קומט אריין אפט צו בערלען דעם אפרייטער אין הויז זיך קריגן מיט מוליקן און ריפקעלען.

מוישל האט אויך ליב צו שפיען אין דער לופטן. וואס העכער דער שפיי פליט אין דער לופטן, אלץ מערער איז ער צופרידן. ווען לאבזיק האט דאס ערשטע מאל דערזען מוישלען א שפיי טאן אין דער לופטן, האט ער געטראכט בא זיך: פע, ער איז א גראכער יונג.

איינמאל פארנאכט קומט מוליק צוגיין זייער א פריילעכער פון דער קינדער-שול און האלט עפעס א גרויסן קארטאן איינגעוויקלט אין א פאפיר. דער ערשטער, פארשטייט זיך, לויפט צו דאס הינטעלע מיט די ווייסע אויערן און טוט א מאך:

— האוו, האוו.

אבער מוליק מאכט זיך ווי ער הערט ניט.

גיט שוין צו ריפקעלע און טוט א פרעג:

— מוליק, וואס האסטו אין דיין האנט?

מאכט זיך דאס ברידערל ווידער ווי ער הערט ניט.

שווייגט שוין לאבזיק. שווייגט שוין אויך ריפקעלע און זיי ביידע

נעמען ניט אראפ קיין אויג פון מוליקן.

זעט מען ווי ער נעמט א האמער. זעט מען, ווי ער נעמט קליינע

נעגעלעך. דערנאכדעם גיט ער א מאך:

— ריפקעלע, שמעל זיך מיטן פאנעס צו דער טיר.

שמעלט זיך ריפקע מיט איר פאנעס צו דער טיר.

דערנאכדעם מאכט ער צו לאבזיקן:

— לאבזיק, שמעל זיך מיטן פאנעס צו דער טיר.

שמעלט זיך אויך לאבזיק מיטן פאנעס צו דער טיר. שטייען זיי

ביידע אזוי מיט די פענעמער צו דער טיר, און הערן ווי מוליק קלאפט
עפעס אריין אין דער וואנט. איז דאך לאבזיק א גאנעו, דרייט ער
אויס דאס קעפל א קוק צו טאן, אבער מוליק האט דאס טייקעף בא-
מערקט און א געשריי געטאן :

— לאבזיק, זיי ניט קיין גאנעו.

פארשטייט זיך, אז לאבזיק האט שוין מערער ניט געוואלט זיין
קיין גאנעו און ער האט שוין מערער ניט אויסגעדרייט דאס קעפל.

קלאפט דארטן מוליק. קלאפט און קלאפט, ביז ער גיט א מאך :

— און איצטער דרייט אויס אייערע קעפ.

גיט ריפקעלע א קוק, גיט זי אזש א פאטש מיט די הענט פון פרייד:

— ס'איז דאך לענין.

— אוואדע לענין — ענטפערט מוליק זייער צופרידן — דאס וועט

זיין דאס לענין-ווינקל.

אבער לאבזיק ווייסט נאך גיט ווער לענין איז, אבער ער שעמט

זיך, אז מען זאל וויסן, אז ער ווייסט ניט. מאכט ער זיך אויך פריילעך,

שפרינגט אין דער לופטן, דרייט מיטן וויידעלע און מאכט זיך מעשוגע.

דעם אונט איז מוישל דער בויסקאוט געקומען אין הייז אריין

זיך קריגן. אז ער האט נאר דערזען דאס בילד, האט ער באלד א פרעג

געטאן :

— הו איז דהיס גאי, עניווי ?

רופט זיך אן מוליק און איז אין קאעס :

— זאג ניט גאי, מוישל. דאס איז לענין אליין.

— לענין, ווער איז ער ?

רופט זיך שוין אן ריפקעלע :

— וואס-זשע, דו ווייסט ניט ווער לענין איז ? ס'איז דאך לענין,

דער גרעסטער און דער בעסטער פירער פון אלע ארבעטער.

גיט מוישל א דריי מיט דער נאז און מאכט :

— אויך מיר א פירער, אז ער איז גארניט קיין אמעריקאנער.

לאבזיקן איז זייער ניט געפעלן געווארן, וואס מוישל האט א דריי

געטאן מיט דער נאז אף לענינען און ער האט שוין געוואלט א האווקע

טאן אף אים, אבער אין דער מינוט האט זיך מוליק אנגערופן :

— און אז דילינדזשער איז אן אמעריקאנער, קען ער ניט זיין קיין

גרויסער באנדיט ?

גיט מוישל א הויכן שפיי אין דער לופטן און מאכט :

— אז דו ביסט א קאמוניסט, וואס איז דא מיט דיר צו רעדן?
און ער גייט זיך ארויס. זיינען די קינדער געווען א ביסל ברויגעז
אף מוישלעך, וואס ער האט אזוי געזאגט וועגן לענינען, אבער זיי האבן
גלייך פארגעסן. אבער לאבזיק האט ניט פארגעסן, און ס'איז געווען
גוט וואס ער האט ניט פארגעסן, ווייל הערט אומיסטנע ווייטער:
איז איינמאל א פארנאכט. ס'איז געווען זומער און היים. ס'איז
גארניט געווען איבערצוטראגן פון דער היץ. זיצט די מאמע מאלי אף
די טרעפ. זיצט בערל דער אפרייטער אף די טרעפ, זיצן ריפקעלע מיט
מוליקן אף די טרעפ, נאר עס זיצט ניט לאבזיק אף די טרעפ. ער איז
געלעגן צעלייגט אף די שטיינער מיטן בייכל ארויף און מיט אלע פיר
פיסלעך געטריבן די פליגן, וואס האבן זיך צו אים געטשעפעט.
זיצן זיי אזוי אלע און ווייסן גארניט, וואס עס דארף פארקומען.
מוישל, מיט א שער, וואס ער האלט אונטער דעם רוקן, באווייזט זיך
אף דער גאס. גיט א קוק אף מוליקן און אף ריפקעלען. גיט א קוק
אף לאבזיקן, וואס ליגט מיטן בייכל ארויף, און — סטייעט באַלד ניט.
מוישל האט געמיינט, אז לאבזיק האט אים ניט באַמערקט. אבער
לאבזיק וועט אים ניט באַמערקן? גלייך באַמערקט, און ס'איז אים זייער
ניט געפעלן יענעמס קוק. הייבט זיך דאס הינטעלע אויף פון דער ערד
און לאזט זיך גלייך אין הויז אריין.

גיט ריפקע א פרעג:

— לאבזיק, וואוהין איז?

גיט לאבזיק א דריי אויס דאס קעפל מיט די קלוגע אייגעלעך, ווי
איינער מאַכט:

— וואס אַרט דיך? ס'איז אַלרייט.

גיט זיך אזוי מוישל איבער די טרעפ, טריט באַ טריט, קוקט זיך
אום אין אלע זייטן, אין אלע זייטן.

לאבזיק גייט אים נאָך, גייט אים נאָך.

גיט מוישל אן עפן אויף פאָוואַלינקע די טיר פון בערל דעם
אפרייטערס הויז, און גייט זיך אריין. לאבזיק נאָך אים. גייט מוישל
אריין אין צווייטן צימער, אין צווייטן צימער. לאבזיק נאָך אים. גיט
מוישל דער בויסקאָוט א שטרעק אויס די האַנט מיט דער שער צו
לענינס בילד, צו לענינס בילד, און וויל שוין א צעשער טאָן. אבער
פלוצלונג דערפילט ער, ווי אימיצער האט זיך איינגעביסן מיט די ציין
אין זיין שוך. אַוואַדע איז דאָס געווען לאבזיק, וואס האט זיך אַרייַן

געביסן מיט זיינע ציין אין מוישלם שיד און וויל שוין ניט אפלאזן.
 דערשרעקט זיך דער בויסקאומ, אבער ער האט מוירע צו שרייען,
 ווייל מען וועט נאך אריינלויפן, וועט מען זען, וואס ער האט געוואלט
 מאן. הייבט ער אן שלאגן מיט דער שער לאבזיקן איבערן קאפ. אבער
 ס'הינטעלע טוט אפילע ניט קיין האווקע. ס'קען ניט קיין האווקע

מאן, ווייל די ציינדלעך זיינען פארנומען. זיי בייסן זיך אריין מיפער
 און מיפער דורכן לעדער, ביז זיי דערגרייכן דאס פלייש פון מוישלם
 פיס. טוט מוישלען שרעקלעך וויי און ער בעט זיך באם הינטעלע :
 — לאבזיק, ס'טוט וויי, לאז אפ.
 לאבזיק אבער לאזט שוין ניט אפ. ער האט אים געכאפט בא אזא
 זאך, וועט ער אים שוין האלטן.
 דער סאף איז געווען, אז מוישל האט געמוזט אנהויבן צו שרייען :

— געוו—אל—ד! געוו—אל—ד!

איז אנגעלאפן בערל מיט מאלין, און ריפקע מיט מוליקן, און מען
האט דאס הינטעלע קאס אפגעריסן פון זיין פוס.
דעם אונט איז שוין לאבזיק געווען א גרויסער העלד אין הויז.
מוליק האט אים געגלעט. ריפקעלע האט אים געקושט, מאלי האט צו
אים געגעבן א שמייכל, און בערל דער אפרייטער האט שוין ניט
געזאגט:

— א קאפארע לאבזיק.

נאר ער האט געזאגט:

— ער איז דאך א וואויל הינטעלע, לאבזיק. וואס ווילט איר

פון אים?

לאבזיק און דער סמרייק

ערשט מייסעלע

קומט איינמאל פארנאכט אהיים בערל דער אפרייטער מיט די
לאכנדיקע אויגן, און זאגט ניט :

— א גומן אונט דיר מיין ווייב מאלי, א גומן אונט דיר מיין
טעכטערל ריפקע, א גומן אונט דיר מיין זון מוליק, און א גומן אונט
דיר אויך הינטעלע לאבזיק.

ניין, ער זאגט ניט אזוי, נאר ער זעצט זיך אנדער באס טיש און
זאגט זיך. זעצט זיך די מאמע מאלי אויך אנדער באס טיש, און
מוליק און ריפקע, און לאבזיק, און זארגן זיך אויך, וואס בערל זארגט
זיך.

גיט בערל מיטמאל א קלאפ אין טיש און טוט א זאג :
— א קאפארע, וואס זארגט איר זיך אלע ? וואס דערלאנגט איר
מיר ניט די וועטשערע ? איך בין הונגעריק.

רופט זיך אן די מאמע מאלי :
— ניין, איך וועל דיר ניט דערלאנגען די וועטשערע.
— פארוואס ? — פרעגט בערל דער אפרייטער.

— דערפאר — ענטפערט די מאמע — ווייל דו האסט מיר ניט
געזאגט א גומן אונט, אויך ניט צו די קינדערלעך און אויך ניט צום
הינטעלע.

— איך האב ניט געזאגט א גומן אונט ? — וואונדערט זיך
בערל — זע נאר טאקע. א גומן אונט דיר מיין ווייב מאלי, א גומן
אונט דיר מיין זון מוליק, א גומן אונט דיר מיין טעכטערל ריפקע,
און דיר אויך הינטעלע לאבזיק. נו, דערלאנג שוין די וועטשערע.
— ניין, איך וועל דיר נאך אלץ ניט דערלאנגען — איז נאך
ברויגעז די מאמע.

— פארוואס ? — מאכט בערל — איך האב דאך שוין געזאגט
א גומן אונט.

— יא, האסט געזאגט — זאגט די מאמע — אבער מיר ווילן דאך
אויך וויסן, פארוואס דו זארגסט זיך.

— הא, איך זארג זיך, זאגסטו מאלי — מאכט דער טאמע — יא,
 איך זארג זיך טאקע צוליבן סטרייק.
 — סטרייק? ! — רופט אויס די מאמע און גיט א פליעסקע מיט
 די הענט.
 — סטרייק! — שרייט אויס מוליק און שמעלט ארויס א פאָר
 גרויסע אויגן.
 — סטרייק! — גיט זיך ריפקעלע א פאטש אין דער באַק.
 — האוו, האוו — גיט לאַבזיק א האווקע. פארשטייט זיך, אז ער
 ווייסט גאַרניט וועגן וואָס עס קומט פאַר. אָבער אז אלע זאָגן, דאַרף
 ער דאָך אויך עפעס זאָגן.
 — יא, סטרייק — ענטפערט בערל — א סטרייק קעגן באַס.
 דער באַס וויל אז מיר זאלן אַרבעטן ביז 9 אַזויגער באַנאַכט, און מיר
 ווילן ניט. מיר זאָגן, אז אויב מיר וועלן אַרבעטן ביז 9 אַזויגער באַנאַכט,
 וועלן מיר קראַנק ווערן פון דער שווערער אַרבעט.
 — אויב אזוי — מאַכט די מאַמע — לאַמיר זשע אַפעסן וועטשערע
 און זיך לייגן שלאַפן, וועל איך מיט דיר מאַרגן גיין צום שאַפ און דיר
 העלפן סטרייקן.
 — איך וועל דיר אויך העלפן סטרייקן — רופט זיך אַן מוליק.
 — און איך — זאָגט ריפקעלע.
 — האוו, האוו — מישט זיך אויך אַריין לאַבזיק.
 גיט דער טאמע בערל אַ קוק אָף לאַבזיקן און מאַכט :
 — יא, אלץ איז רעכט, אָבער וואָס וועלן מיר טאָן מיט לאַבזיקן,
 ער וועט דאָך אויך וועלן גיין ?
 — ניט געזאָרגט — ענטפערט די מאַמע — מיר וועלן אים צו-
 בינדן מיטן שטריקעלע צום בעט.
 און קעדיי זי זאל ניט פאַרגעסן, נעמט זי אַרויס פון מיטשקעסטל
 דאָס שטריקעלע און לייגט דאָס פון אויבן אָפן מיט.
 אז לאַבזיק האָט דערזען דאָס שטריקעלע, איז ער געוואָרן אַ פאַר-
 ציטערמער. ער האָט שוין געוואוסט פון פריער, אז דאָס שטריקעלע
 מיינט שטענדיק אים. האָט ער זיך אַנידערגעשמעלט קעגן שטריקעלע
 און אַנגעהויבן צו האווקען אָף דעם. האָבן אלע אין הויז געלאַכט, וואָס
 ער האווקעט קעגן שטריקעלע.
 דערווייל האָבן זיך אלע געלייגט שלאַפן, לאַבזיק אויך. כאַלעמט
 זיך אים אַ לאַנגע מייסע. ווי מוישל דער בויסקאָוט לויפט אים נאָך

מיט א שטריקל און ער אנטלויפט און אנטלויפט. אזוי לויפט ער איין שאַ, אזוי לויפט ער צוויי שאַ, און מוישל נאָך אים, נאָך אים. כאַפט ער אַ לעקסינגטאָן עוועניו עקספרעס און פאַרט און פאַרט אזוי אַ גאַנצע נאַכט. אַבער פּלוצלונג דערפילט ער ווי ס'וואַרנט אים. הייבט ער זיך אָן צו רייסן. כאַפט ער זיך אויף, איז שוין פאַרטאָג. דאָס שטריקל איז שוין טאַקע אָף זיין האַלדז, ער איז צוגעבונדן צום בעט, און אַלע גייען אַרויס פון שטוב. הייבט ער זיך אָן צו רייסן. הייבט אָן צו וויינען. אַבער אַט פאַרשליסט מען די טיר, אַט הערט ער, ווי אַלע גייען אַראָפּ די טרעפּ. באַקומט ער אַ גרויס ראַכמאַנעס אָף זיך אַליין, וואָס ער מוז נעכעך זיין צוגעבונדן מיטן שטריק צום בעט און ער צעוויינט זיך ווי אַ קליין קינד :

— אי, אי, אי.

די גאַס איז נאָך געווען לידיק, און אזוי זיינען בערל, מאַלי, מוליק און ריפקע געגאַנגען אין דער פינצטער צו דושעקסאָן עוועניו סטיישאַן. זיי זיינען אַרויפגעגאַנגען די טרעפּ, אַריינגעוואַרפן די ניקלס און אַרויף אָף דער לידיקער פּלאַטפאָרמע.

פאַרטאָג לויפן ניט אזוי אַפט קיין באַנען. האָבן זיי שפּאַצירט אַהין און צוריק איבער דער לאַנגער פּלאַטפאָרמע, גערעדט וועגן סטרייק און זיך אַלעמאַל איינגעקוקט אין דער ווייטנס צי עס לויפט ניט קיין עקספרעס.

און אַט האָט אַנגעהויבן צו הוּדיען פּונדערווייטנס. רעדער האָבן אַנגעהויבן צו קלאַפּן גיך, גיך : טראַך, טראַך, טראַך און ס'האַט אַנגעהויבן צו לויפן די באַן מיט צוויי גרויסע אויגן. איין אויג אַ רויטס, איין אויג אַ גרינס. די טירן האָבן זיך געגעבן אַן עפּן מיטאַמאַל און מען לאַזט זיך שוין אַריינגיין. מען טוט אַ קוק, אַהאַ — ער איז דאָ ! ווער איז דאָ ? פאַרשטייט זיך, ניט קיין אַנדערער ווי לאַבזיק.

יא, ער איז דאָ. און אַ פּיצל אַפּגעריסן שטריקל הענגט נאָך אָף זיין האַלדז. ער האָט דאָס, ווייזט אים, צעביסן מיט זיינע שאַרפע ציינדלעך און איצטער שטייט ער אין וואַגאַן און האָט נאָך טרערן אין די אויגן, אַבער איז צופרידן אַ גוואַלד. און די באַן לויפט גיך, גיך. און לאַבזיק שפּרינגט פון ריפקעלען צו מוליקן, פון מוליקן צו בערלען, פון בערלען צו דער מאַמע מאַלי. לעקט זיי אַלעמען די פינגער און ווייסט גאַרניט וואָס צו טאָן פון גרויס פּרייד.

וואָס עס איז ווייטער געשען מיטן סטרייק וועלן מיר אויסגעפינען אין צווייטן מיסעלע.

צווייט מייעלע

נו, פארט לאבזיק אויך אין סאבוויי. האט אים ריפקעלע גענומען אף די הענט, זיך געזעצט אף דער שטרויענער באנק און געשמועסט מיט אים. זי האט צו אים א מאך געטאן :

— לאבזיק, ביסט א שלעכטער אינגל.

אף דעם האט לאבזיק געענטפערט מיט א דריי פון זיין וויידעלע.

דערנאכדעם האט זי אים געפרעגט :

— לאבזיק, דו ווייסט כאטש, וואס הייסט א סטרייק ?

אף דערויף האט ער א שאקל געטאן מיט די אויערן. ס'הייסט,

אז ער פארשטייט יא, וואס עס הייסט א סטרייק. ווייסט דאך ריפקעלע.

אז ער איז א גרויסער לינגער און פארשטייט ניט, וואס עס הייסט

א סטרייק. גיט זי אים צו פארשטיין :

— א סטרייק — מאכט זי — איז אזא זאך, ווען די ארבעטער

ווילן מערער ניט ארבעטן, ביז דער באס וועט זיין גוט צו זיי. פאר-

שטייסט ?

אף דערויף האט לאבזיק פארמאכט איין אייגעלע און דאס צווייטע

געלאזט אפן.

אזוי שמועסנדיק, זיינען זיי אנגעקומען דאן טאון צו דער 34סטער

גאס. זיינען זיי ארויסגעגאנגען אינדרויסן, איז שוין ניט געווען

פינצטער. ס'איז געווען די זון, און די הייזער זיינען געווען ווי מיט

גאלד. אף די גאסן האבן זיך געאיילט א סאך מענטשן צו דער ארבעט.

אז די גאנצע פאמיליע איז אנגעקומען צום שאפ, וואו בערל האט

געארבעט, האבן זיי דארטן געטראפן א סאך ארבעטער, וואס האבן

זיך ארומגעדרייט איבער דער גאס מיט גרויסע פאפירן. אף די פאפירן

איז געווען אנגעשריבן : מיר ווילן ניט ארבעטן ביז 9 אזויגער בא-

נאכט. מיר ווילן קומען אהיים פארפרי און זיך שפילן מיט אונדזערע

קינדערלעך.

די ארבעטער האבן זיך געגריסט פון אלע זייטן און געזאגט :

— א גוט מארגן דיר, בערל דער אפרייטער. געקומען מיטן

ווייב און קינדער פיקעטן ?

— א גוט מאַרגן אייך, כאַוויירן — ענטפערט בערל גוטמוטיק.
— ניט נאָר מיט דער פאַמיליע, נאָר אויך געבראכט מיין הינטעלע
לאַבזיקן, ער וועט אויך פיקעטן דעם שאַפּ.

— כאַ, כאַ — צעלאַכן זיך די אַרבעטער — אַ הינטעלע וועט
פיקעטן דעם שאַפּ. גיי שוין, גיי.

לאַבזיק האָט ניט געוואוסט, אַז מען לאַכט פון אים. ער איז
געווען דערווייל פאַרנומען אין אַרומקוקן די גאַס, צו זען אויב ער קען
עפעס אויפמאַן. און ער האָט טאַקע גלייך דערזען אַ פאַליסמאַן אַ
ביזן מיט אַ קלאַב, וואָס איז געשטאַנען אָף דער צווייטער זייט גאַס.
האַט ער זיך באַלד דערמאַנט אַן יענעם פאַליסמאַן לעבן דזשעקסאָן
עוועניו סטישאַן, און ער האָט זיך גלייך געוואָרפן אָף אים מיט גרויס
קאַעס. די אַרבעטער האָבן אים קוים אָפגעריסן פון אים.

מען האָט געזונגען „אָן דהי לייך, אָן דהי לייך“ און מען האָט
געפיקעט דעם שאַפּ. עס זיינען געגאַנגען אין דער שורע די מאַמע
מאַלי, מוליק, ריפקעלע און צולעצט לאַבזיק. בערל איז ניט געגאַנגען
אין דער שורע, ער האָט עפעס אַריינגעזאָגט זיין ווייב מאַלין אין
אויער, אַז קיינער זאָל ניט הערן, און איז אַריין דורך אַן אָפּענער טיר
אין געביידע אַריין. קיינער האָט טאַקע ניט געזען, אָבער לאַבזיק יאָ.
וואָדען, ער וועט ניט דערזען? און ער איז גלייך אַריין אין דער-
זעלבער טיר נאָך בערלען.

גייט בערל אָף די טרעפּ, אָף די טרעפּ. און לאַבזיק נאָך אים, נאָך
אים. גייט בערל פון צווייטן שטאַק אָפן דריטן שטאַק, אָפן פערטן
שטאַק. און לאַבזיק נאָך אים, נאָך אים. גייט בערל פון פערטן שטאַק
אָפן פינפטן, פון פינפטן אָפן זעקסטן, אָפן זעקסטן, און לאַבזיק נאָך אים,
נאָך אים. גייט בערל פון זעקסטן שטאַק אָפן זיבעטן, פון זיבעטן אָפן
אַכטן, און אזוי ביזן 18טן, ביזן 18טן שטאַק, און ס'הינטעלע נאָך אים,
נאָך אים.

אָפן 18טן שטאַק האָט זיך בערל אָפגעשטעלט, זיך אויסגע-
אַטעמט: האַ, האַ. אַן עפן געמאַן שטיל די טיר, די טיר, לאַבזיק נאָך
אים, נאָך אים.

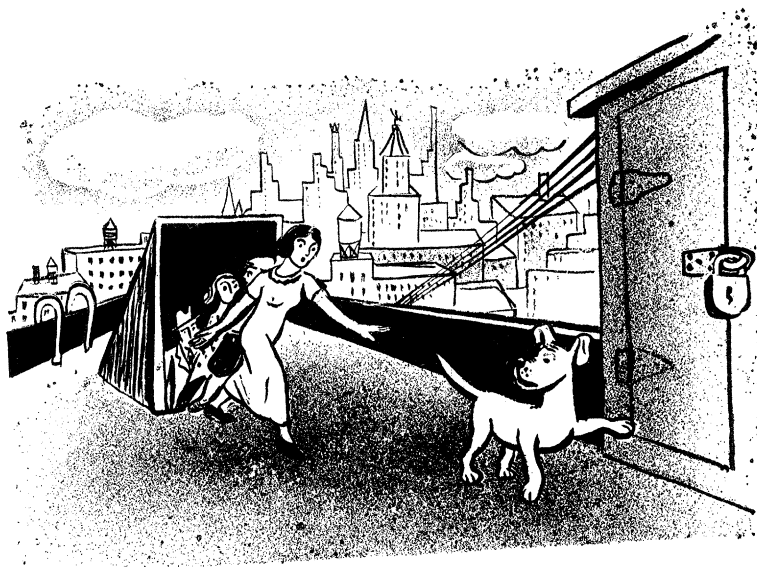
דאַרטן איז געווען דער שאַפּ, וואו בערל האָט געאַרבעט. 8 מענער,
וואָס האָבן ניט געוואַלט אַראַפגיין אין סטרייק, זיינען נאָך דאַרטן
געזעסן און גענייט באַ די מאַשינען. אַז בערל איז אַריין, האָבן אַלע
אויפגעהויבן די קעפּ און בערל טוט אַ זאָג צו זיי:

— קומט אראָפּ, לאַמיר סטרייקן, ווייל אז מיר וועלן אלע סטרייקן, וועט דער שאַפּ בלייבן לידיק, און אז ער וועט בלייבן לידיק, וועט דער באַס זען, אז ס'איז ניט גוט, וועט ער ווערן בעסער צו אונז. אַבער פאַרוואָס מאַכט צו אים איינער פון די 8 אַרבעטער מיט דער האַנט? וואָס מיינט יענער? יענער מיינט, אז בערל זאָל זיך אומקוקן, ווייל מען גייט אים שלעכטס טאָן. בערל אַבער פאַרשטייט ניט און קוקט זיך ניט אום, און זעט ניט, ווי דער באַס מיט צוויי גענגסטערס לויפן צו צו אים מיט אַ שטריק פון הינטן אַרומעט. גיט לאַבזיק אַ שפּרונג אַרויף אָף זיי מיט זיינע שאַרפע ציינדלעך, אַבער ער כאַפט אַ שווערן בריקע אין קאַפּ און כאַלעשט אַוועק. ווי לאַנג לאַבזיק איז אזוי געלעגן אַ געכאַלעשטער, ווייסט ער ניט. אז ער האָט זיך אויפגעכאַפט האָט אים דער קאַפּ שטאַרק וויי געטאָן. ער איז געלעגן אָף די טרעפּ און גאַרניט פאַרשטאַנען, ווי אזוי קומט ער אַהער. דערמאַנט ער זיך צוביסלעך און שפּרינגט אויף ווי אַן אַפּגעברייטער, ווייל וואו איז בערל? וואו איז ער?

לאַבזיק שמעקט די טרעפּ. ער שמעקט און לויפט אַרויף, אַרויף, פון 18טן שטאַק ביזן 19טן, פון 19טן ביזן 20סטן און אזוי אלע 30 שטאַק, ביז ער קומט אַרויס אַפן דאַך, וואָס איז פול מיט דער ליכטיקער זון. לאַבזיק וואַלט זיך עפּשער אַפּגעשמעלט קוקן, ווי שיינ ניו-יאָרק קוקט אויס פון אַ הויכן דאַך, אַבער ער האָט בילכערס אינ-זינען. וואו איז בערל? שמעקט ער דעם דאַך, שמעקט און שמעקט ביז ער טרעפט עפעס אַ קליין שטיבעלע מיט אַ פאַרשלאַסענער טיר. גראַבלט ער די טיר מיט די נעגל און קאַוואַטשעט. ער ווייסט שוין, אז דאַרטן ליגט בערל, ווייל ער הערט פון דאַרטן, ווי יענער זיפצט. אַבער וואָס וועט אַרויסקומען אז ער וועט גראַבלען די טיר, אז די טיר איז אזוי שטאַרק פאַרשלאַסן? גיט לאַבזיק זיך אַ פאַרטראַכט און גיט זיך טייקעף אַ דריי אויס און גיט זיך אַ יאָג איבער אלע טרעפּ פון די 30 שטאַק, אַראָפּ, אַראָפּ.

מוליך דערזעט לאַבזיקן אַנלויפן. לאַבזיק שפּרינגט צו און ער רייסט אים באַ די הויזן, גיך גיך, און דרייט זיך אַלעמאַל אויס צו דעם אַריינגאַנג פון מויער. ס'הינטעלע רייסט אויך די מאַמע מאַלין באַס קליידל און ריפקעלען. פאַלט טייקעף איין דער מאַמע מאַלין, אז דאָ איז עפעס ניט גלאַט. רופט זי אלע סטרייקער מיטצוגיין נאָך לאַבזיקן.

דער סאָף איז געווען, אז מען איז אלע נאַכגעגאַנגען דעם הינמעלע
און ער האָט זיי געבראַכט צו דער פאַרשלאָסענער טיר. האָט מען
די טיר אויפגעבראַכן, און דערוען בערלען ליגן אַ געבונדענעם. האָט
מען בערלען גלייך אָפגעבונדן און לאַכזיק איז געווען אזוי פריילעך,
וואָס מען האָט בערלען אָפגעבונדן. אַבער בערל איז געווען נאָך
פריילעכער, וואָס מען האָט אים אָפגעבונדן. אלע סמריקער זיינען
געגאַנגען צוריק אין שאַפ און שוין ניט קיין מוירע געהאַט פאַרן באַם,
ווייל זיי זיינען געווען אזוי פיל. מען האָט אַראַפגענומען אין סמריק
די איבעריקע 8 אַרבעטער. מען איז אלע געגאַנגען אַראַפ, מאַרשירט
איבער דער גאַס אַהין און צוריק און געזונגען :

— „אַן די לייז, אַן די לייז, קאַס ענד פיקעט אַן די פיקעט לייז.“
ס'הינמעלע מיט די ווייסע אויערן איז, פאַרשטייט זיך, געגאַנגען
פאַרויס, ווי אַ גרויסער העלד, און געמיינט אַז אלע קוקן אָפ אים, אַז
אלע זאָגן : „וואָס פאַר אַ וואוילער לאַכזיק ער איז. גאַר ניט אַפֿ-
צושאַצן.“

לאַבזיק און דאָס רייכע הינטל

- אַ קאַפּאַרע, וואָס איז געוואָרן מיט לאַבזיקן? — האָט איינמאַל אַן אַוונט געפּרעגט בערל דער אַפּרייטער.
- האָסטו געזען — רופט זיך אָן די מאַמע מאַלי — ער ווערט פּאַרפּאַלן אָף גאַנצענע טעג און גאַנצענע נעכט. וואו זאל ער זיין?
- טאַקע, טאַקע — רופט זיך אָן ריפּקעלע — וואו קען ער זיין די גאַנצע צייט?
- איך בין איינמאַל אים נאַכגעגאַנגען — מאַכט מוליק — אַבער ער האָט זיך אויסגעדרייט פון אונטער די הענט און אַנטלאָפּן.
- אַבער פּאַרט, ווי לאַזט מען דאָס אַ הינטעלע אַוועקגיין אָף גאַנצענע טעג און ניט וויסן וואָס און ווען? — בייזערט זיך בערל אָף זיין ווייב מאַלין.
- וואָס ביסטו בייז אָף מיר? — וויל ניט ליידן די מאַמע מאַלי — אויב דו בענקסט אַזוי נאָך דעם, קענסטו דאָס גיין זוכן. האָסטו געזען? ער בייזערט זיך גאַר.
- וואָס זשע מיינסטו, מיין טייערע ווייב מאַלי — איז דער אַפּרייטער נאָך אַלץ בייז — איך גיי דאָס טאַקע זוכן.
- און ער הויבט זיך גלייך אויף פון בענקל, טוט אָן דעם מאַנטל און לאַזט זיך צו דער טיר.
- מעשוּגע, מיינע סאַנים — שרייט אויס די ווייב מאַלי — גייסט טאַקע אים זוכן?
- יא, איך גיי — ענטפּערט בערל און וויל זיך ניט אומקוקן אָף איר.
- אויב אַזוי, גיי איך אויך — רופט זיך אָן די מאַמע מאַלי, און כאַפּט און טוט אויך אָן איר מאַנטל.
- און איך אויך — רופט זיך אָן ריפּקעלע.
- און איך — מאַכט מוליק.
- גייט שוין די גאַנצע פּאַמיליע איבער דזשעקסאָן עוועניו זוכן לאַבזיקן. קוקט מען אין אַלע זייטן, רופט מען אַלעמאַל:
- לאַבזיק, לאַבזיק.

אבער — א נעכטיקער טאג, לאבזיק איז ניטא. פאלט אין ריפקעלען א געדאנק, אז מען זאל אים גיין זוכן אין פארקל, וואס לעבן איגל סטריט. לאזט מען זיך אלע אין פארקל. זיינען די בענקלעך ליידיק. די ביימער זיינען נאקעט און קאלט, ווייל ס'איז ווינטער. די עלעקטרישע לאמפן ברענען זיך איינע אליין, אן קיינעם. ליידיק און פוסט.

שפאנט מען איבערן פארק אין דער לענג און אין דער ברייט — ניטא.

פלוצלונג מען גיט א קוק, דארטן וואו דער פארק ענדיקט זיך, אנטקעגן שטייט א רייך שיין הויז מיט ליכטיקע פענצמער. און אנט-קעגן הויז שטייט זיך לאבזיק מיט א פאריסן קעפל און קוקט צו די ליכטיקע פענצמער. וויל שוין ריפקעלע אויסשרייען: — לאבזיק. פארשטעלט איר בערל ס'מויל און זאגט:

— א קאפארע, שווייג, לאמיר אומיסטנע זען, וואס א שטייגער דארף ער דא האבן.

פארהאלטן זיי אלע די אטעמס. זעען זיי ווי לאבזיק שטייט נאך אלץ מיטן פאריסענעם קעפל און קוקט, ביז ס'באווייזט זיך אף א פענצמער א ווייס קליין הינטעלע מיט א רויט בענדעלע אפן קאפ. ווי לאבזיק האט נאך דערזען דאס ווייסע הינטעלע מיטן רויטן בענדעלע אפן קאפ, אזוי באלד האט ער אנגעהויבן פריילעך אונטערשפרינגען און דרייען מיטן וויידעלע. אפן פענצמער האט דאס ווייסע הינטעלע אויך פריילעך אונטערגעשפרונגען און געדרייט מיטן וויידעלע.

נעמט בערל דער אפרייטער און צעלאכט זיך. נעמט די מאמע מאלי און צעלאכט זיך, נעמען ריפקעלע און מוליק און צעלאכן זיך אויך. דרייט אויס לאבזיק דאס קעפל, דערזעט ער ווי די גאנצע פאמיליע שטייט און לאכט פון אים. פארשעמט ער זיך און אנטלויפט.

אבער אינדערהיים האט מען אים געפונען אונטערן בעט. ער האט זיך דארטן פארבאהאלטן. וויפיל מען האט ניט גערעדט צו אים, האט ניט געהאלפן. ער האט ניט געוואלט ארויסקריכן פון אונטערן בעט און זיי האבן אלע נאך מערער געלאכט און געלאכט.

דאס ווייסע הינטעלע מיטן רויטן בענדעלע אפן קאפ האט געהייסן טוצי. עס איז געווען זייער א קליינס. די האר פון איר ווייס פעלכל זיינען געווען אזוינע לאנגע און געדיכטע, אז מען האט קוים ארויס-געזען די אייגעלעך. באגעגנט האט ער טוצין איינמאל אין א טאג,

ווען לאבזיק איז ארומגעלאפן איבערן פארק אהין און צוריק און גע-
טרייסלט מיט די אויערלעך, גלאט אזוי געטרייסלט מיט די אויערלעך.
מיטאמאל דערזעט ער, ווי עס גייט א רייכע פרוי, אַנגעטאָן אין די
שענסטע קליידער, און פירט אָפּ אַ בלוי שטריקעלע דאָס ווייסע
הינטעלע.

איז צום אלעם ערשטן האָט לאַבזיקן פאַרדראָסן. האָט ער אַנ-
געהויבן צו האַווקען. אָבער די פרוי האָט טייקעף גענומען איר
הינטעלע אָפּ די הענט און אַ זאָג געטאָן :

— טוצי, לאַמיר אַוועקגיין פון דאַנען. עפעס אַן אַרעם הינטעלע
פון דער גאַס טשעפעט זיך צו אונדז.

האַט לאַבזיק ניט פאַרשטאַנען אַלץ, וואָס זי האָט געזאָגט, אָבער
איין זאָך האָט ער יאָ פאַרשטאַנען, אַז די רייכע פרוי האָט וועגן אים
געזאָגט ניט קיין שיינע ווערטער. איז ער איר נאַכגעלאָפן ביזן הויז
און ביז געהאַווקעט אָפּ איר. און טוצי מיט איר פענימל אויסגעדרייט
צום האַווקענדיקן לאַבזיקן האָט געקוקט אָפּ אים און איז געווען
דערשראָקן.

שפעטער מיט אַ פאַר טעג, האָט ער טוצין ווידער געזען אין דעם-
זעלביקן פאַרקל. די רייכע פרוי איז געזעסן אָפּ אַ בענקל און געלייענט
אַ בוך. האָט לאַבזיק צום אלעם ערשטן געגעבן אַ פאַר האַווקע גלאַט
אַזוי. דערנאַכדעם אַנגעהויבן דרייען מיטן ווידעלע און שאַקלען מיט
די אויערן. איז טוצין ווייזט אים זייער געווען געפעלן, וואָס ער
שאַקלט מיט די אויערן און דרייט מיטן ווידעלע, איז זי צוגעגאַנגען
צו אים. ווייזט אים, אַז לאַבזיק איז איר געפעלן. האָבן זיי ביידע
זיך גענומען שפּילן, זיך קוליען אָפּ דער ערד, נאַכלויפן איינער דעם
אַנדערן, און ס'איז זיי געווען גוט ווי די וועלט.

אָבער פּלוצלונג הייבט אויף די רייכע פרוי איר קאַפּ פון בוך.
וואָלט איר אומיסטנע באַדאַרפט זען, וואָס פאַר אַ פּאַנעס ס'איז באַ
איר געוואָרן. זי האָט טייקעף אַ געשריי געטאָן :

— טוצי, אַוועק. מיט דעם שמוציקן אַרעמען הינטעלע שפּילסטו
זיך ? פע, שעמען מעגסטו זיך.

און זי האָט באַלד אַ כאַפּ געטאָן איר הינטעלע.
— וועמעס איז דאָס דאַזיקע שמוציקע הינטעלע ? — האָט די
רייכע פרוי אַ פּרעג געטאָן באַ אַ צווייטער פרוי, וואָס איז געזעסן
אָפּ דער זעלבער באַנק.

— א, — האָט יענע געענטפערט — דאָס איז בערל דעם אָפּ-

רייטערס הינטעלע.

די רייכע פרוי האָט זיך געלאָזט גיין אַהיים מיט טוצין. האָט
טוצין זייער באַנג געטאָן, וואָס מען האָט זי צוגענומען פון איר נייעם
כאווער, און זי האָט געהאַלטן איר קעפל אויסגעדרייט און געקוקט אָפּ
לאַבזיקן מיט טרויעריקע אייגעלעך.

פון זינט דעמאָלט אָן איז שוין לאַבזיק ניט אָפּגעטראָטן פון
דעם רייכן הויז און ווען טוצי האָט זיך געקענט אַרויסגאַנווענען,
זיינען זיי ביידע אַוועק אין פּאַרק און זיך זייער געפרייט איינער מיטן
אַנדערן.

איינמאַל אין אַן אָונט, בערל מיט זיין פאַמיליע זיצט אַרום מיט
און עסן וועטשערע, פּלוצלונג הערט מען אַ גראַבלען אין טיר. עפנט
מען אויף די טיר און לאַבזיק קומט אַריין. אַבער ניט אַליין, ער פירט
מיט זיך אויך זיין כאַווערטע טוצי. ער האָט זי, ווייזט אויס, איינ-
געלאָדן צו זיך אין הויז אַריין. האָט בערל זיך אַזוי צעלאַכט פון דעם,
און מאַלי, און מוליק, און ריפקע.

דערנאַכדעם האָט אים די מאַמע מאַלי געגעבן זיין כוילעק
וועטשערע: אַ פּאַר ביינדלעך אין אַ טעלער. האָט לאַבזיק אויך
איינגעלאָדן זיין כאַווערטע טוצי צו זיין וועטשערע און זיי האָבן
צוזאַמען גוט אויסגעלעקט און דורכגעקייט יעדעס ביינדעלע.

דערנאַכדעם האָבן זיי זיך ביידע געשפּילט. ער האָט זי געביסן
אין אויער און זי האָט אים געביסן אין אויער. ער האָט זי אומגעוואָרפּן
אָפּ דער ערד און זי האָט אים אומגעוואָרפּן אָפּ דער ערד. ער איז
געלאָפּן און געלאָפּן, און זי איז אים נאַכגעלאָפּן, נאַכגעלאָפּן. דער-
נאַכדעם איז טוצי געלאָפּן, געלאָפּן און ער איז איר נאַכגעלאָפּן, נאַכ-
געלאָפּן.

און אַזוי האָבן זיי זיך געשפּילט זייער פּריילעך, ביז מען דער-
הערט אַ בייזן קלאַפּ אין דער טיר. ווערט לאַבזיק שטיל, שטיל, און
טוצי ווערט שטיל, שטיל. עפנט זיך די טיר, קומט אַריין די רייכע
פרוי און הייבט זיך גלייך אָן צו זידלען און צו שעלטן.

— איר אַזוינע און אַזוינע, מיט אייער שמוציק הינטעלע, וואָס
האָט איר פּאַרנאַרט מיין טוצין צו אייך אין הויז אַריין, קאַכצאַניס
וואָס איר זייט.

ענטפערט בערל:

— הער זשע אויס, דו רייכע גארנישמקע, דו פארנעמסט זיך פון
דאנען, אז ניט פליסטו בא מיר פון די טרעפ.
כאפט די רייכע פרוי טוצין, גיט א שטארקן קלאפ מיט דער מיר
און לויפט אוועק.
האט לאבזיק זיך גארניט געקענט מרייסן. טוצין שוין מערער
ניט געזען. אפגעשמאנען פארן רייכן הויז גאנצענע טעג און גארנישט.
און טאמער איז דאס נאך ווינציק, האט אים די רייכע פרוי איינמאל
אפגעגאסן מיט א שיסל הייסע וואסער. האט לאבזיק געקוויטשעט
איבער דער גאנצער גאס. און אזוי האט לאבזיק אנגעוואוירן אזא
גוטן פריינט.

לאבזיק און דער דאָקטער

ס'איז פארנאכט. די זון פארגייט אפן קיך-פענצטער. די מאמע מאלי קאכט ניט קיין וועטשערע. ריפקע טוט אלע מאל א הוסט און לאבזיק טוט אלעמאל א האווקע. מוליק לייענט א ביכל און איז שמיל, אזוי שמיל, אז לאבזיק האט אזש מוירע. די מאמע מאלי זיצט אפן בענקל מיט פארבראכענע הענט, זי איז אויך שמיל.

אלע זיינען דא אומעטיק אין הויז און לאבזיקן פארקלעמט באם הארצן. ער האט פיינט אז עס איז אומעטיק. און ער ווייסט ניט פאר-וואס מען איז דא אומעטיק אין הויז. עפשער אז בערל דער אפ-רייטער וועט קומען מיט די לאכנדיקע אויגן, וועט שוין ווערן בעסער. שפרינגט דאס הינטעלע ארויף אפן בענקל, לייגט דאס קעפעלע אף די פאדערשטע לאפקעס און פארמאכט די אויגן. מיינען אלע אז ער שלאפט אבער ער שלאפט ניט. דאס האט ער אומיסטנע פאר-מאכט די אויגן קעדיי זיינע אויערן זאלן בעסער הערן. זיינע אויערן הויבן זיך אויף און הערן זיך גוט איין וואס עס טוט זיך אף די טרעפ. אט הערט זיך טאקע: קליפ-קלאפ, קליפ-קלאפ, קליפ-קלאפ, און לאבזיק ווערט פריילעך: דאס גייט שוין בערל דער אפרייטער. לאבזיק שפרינגט אראפ פונעם בענקל, ער לויפט צו דער טיר, ער ברומט פון פארגעניגן: אט וועט שוין מער ניט זיין אומעטיק.

לאבזיק האט אבער געהאט א גרויסן טאעס דאס מאל. בערל דער אפרייטער איז אריין אין הויז מיט אן אראפגעלאזטן קאפ, ניט געזאגט פריילעך ווי אלעמאל: א גוטן אונט דיר, מיין ווייב מאלי; א גוטן אונט אייך, מיינע קינדער, מוליק און ריפקעלע, און א גוטן אונט דיר אויך, הינטעלע לאבזיק.

ניין, ער האט אזוי ניט געזאגט. ער האט זיך אנידערגעזעצט לעבן טיש און איז געבליבן שמיל, שמיל.

לאבזיק האט ניט פארשטאנען, אז ס'איז אזוי אומעטיק און שמיל אין שטוב, ווייל בערל דער אפרייטער האט ניט קיין ארבעט, און ער פארדינט ניט קיין געלט, און מען קאכט ניט קיין וועטשערע. אזוי ווי מען שווייגט און מען שווייגט רופט זיך אנעט די מאמע מאלי: — מארגן גיי איך זוכן ארבעט, עפשער וועל איך געפינען.

— וועסט ניט געפינען — ענטפערט איר בערל דער אפרייטער —
אז איך קען ניט געפינען, און טויזנטער ארבעטער ווי איך געפינען ניט.
— איך וועל יא געפינען — מאכט די מאמע מאלי — די איינציקע
צאָרע איז: וואָס וועל איך טאָן מיט ריפקעלען? זי הוסט שטאַרק.
סיידן זי איבערלאָזן אַפּן האַווקער.

נו, לייגט מען זיך אַלע שלאַפּן הונגעריקע און מען שלאַפּט אזוי
איבער די נאַכט. פאַרטאָג זעט לאַבזיק, ווי די מאַמע מאַלי טוט אָן
דעם ראָק, און ווי בערל דער אפרייטער טוט אָן דעם ראָק, און ווי
מוליק טוט אָן זיין רעקל און מען לאָזט זיך גיין צו דער טיר. אַבער
איידער מען עפנט די טיר, רופט זיך אָן די מאַמע מאַלי צום הינטעלע:
— הערסט, לאַבזיק, אויב דו פאַרשטייסט, וואָס איך רעד. איך
מיט בערלען גייען מיר זוכן אַרבעט, מוליק גייט אין שול, אַבער
ריפקעלע הוסט, זי איז קראַנק, דאַרפסטו ניט אַפּטרעטן פון איר בעט,
און אַכטונג געבן אָפּ איר.

גייען זיי אַלע אַוועק, ווערט שמיל אין הויז, און לאַבזיק הויבט
ערשט איצטער אָן צו פאַרשטיין, וואָס מען האָט געוואָלט פון אים.
ריפקעלע ליגט אין בעטל און אַלעמאַל גיט זי אַ הוסט, אזוי מיט אַ
כריפּ. העלפט איר דאָס הינטעלע הוסטן און מאַכט: האַוו, האַוו, האַוו.
גיט אזוי אַוועק איין שאַ, גייט אַוועק צוויי שאַ. פּלוצלונג גיט
זיך ריפקעלע אַ כאַפּ באַם האַלדז און טוט קוים אַ זאָג:
— אוי לאַבזיק, ס'איז מיר שלעכט, איך שטאַרב.

ווייסט ניט דאָס הינטעלע וואָס זי האָט געזאָגט, אַבער ער פאַר-
שטייט פון דעם ווי זי האָט זיך געכאַפּט באַם האַלדז, אַז ס'איז איר
זייער ניט גוט. אירע אויגן ריפקעלעס ווערן אזוינע גרויסע און איצטער
ווי זי שוין אַ הוסט טאָן, אַבער זי קען ניט, עס שטיקט זי.
דערשרעקט ער זיך שטאַרק, לאַבזיק, און הייבט אָן צו וויינען:
— וואו, וואו, וואו.

אַבער פון זיין וויינען ווערט איר ניט בעסער. זי קען קוים אַטעמען.
לויפט דאָס הינטעלע אַרום אָפּ די טרעפּ, שפּרינגט פון טיר צו טיר,
און רייסט די טירן פון די שכנינים, אַבער אַלע טירן זיינען פאַרשלאָסן.
נימאַ קיינער אין הויז. אַלע זיינען אַוועק, ווער אָפּ דער אַרבעט, ווער
זוכן אַרבעט.

מאַכט לאַבזיק ווידער אַמאַל: — וואו, וואו, וואו.
אַבער פון וויינען קומט נאָך אַלין גאַרניט אַרום. ריפקע ליגט

מיט פארמאכטע אויגן, און קוים, קוים זי אַטעמט. גיט לאַבזיק אַ לויף אַרום אין דרויסן, און ער גיט זיך אַ לאַז צו אַ הויז מיט אַ גרינעם גאַניק. פאַרוואָס האָט ער זיך געלאָזט גראַדע צום הויז מיט דעם גרינעם גאַניק? ער האָט זיך געלאָזט אַהין, ווייל ער האָט זיך דער-מאַנט, אַז אַלעמאַל ווען אימיצער אין הויז איז קראַנק געוואָרן, פּלעגט די מאַמע מאַלי גיין אַהין, און ברענגען אַ מאַן מיט ברילן און מיט אַ רענצעלע. לויפט ער צו צום הויז מיטן גרינעם גאַניק, און אין דער מינוט גייט טאַקע אַרום דער מאַן מיט די ברילן און מיטן רענצעלע אין האַנט. שפּרינגט אָף אים אַרויף לאַבזיק און הייבט אים אָן צו לעקן. פאַרשטייט גיט דער מאַן מיט די ברילן, וואָס דאַס איז, און טרייבט אים אוועק און לאָזט זיך גיין אָף אַן אַנדער זייט, צו אַן אַנדער קראַנקן. לויפט אַבער לאַבזיק אים אַנטקעגן, בייסט אים אין די שיד און לאָזט אים ניט גיין. שטעלט זיך יענער אָפּ, גיט אַ שפּיי און מאַכט: — מיינע צאַרעם צו דעם הינטעלעם קאַפּ! אַ מעשוּגן הינטעלע, ווייזט אים.

און ער לאָזט זיך ווייטער גיין. כאַפט אים אָן לאַבזיק באַם מאַנטל און ציט אים אָף צוריק. ווערט שוין יענער גוט אין קאַעס, און גיט אים אַ בריקע מיטן פּוס. טוט לאַבזיקן זייער וויי פון דעם בריקע מיטן פּוס, אַבער דעם מאַנטל לאָזט ער ניט אַרום פון זיינע ציין. שטעלט זיך שוין דער מאַן מיטן מאַנטל אָפּ און טראַכט: וואָס

זאל דאס מיינען? און עפשער מיינט דאס עפעס. לאמיר נאר זען וואוהין שלעפט מיך דאס הינטעלע.

קערעוועט ער זיך אויס, דער מאן מיט די ברילן, לאזט לאבזיק ארויס דעם מאנטל, נעמט יענער און גיט זיך ווייטער א דריי אויס צו אן אנדער גאס, כאפט דאס הינטעלע ווידער אן דעם מאנטל אין די ציין. דרייט זיך שוין יענער מיט די ברילן נאכאמאל אויס און לאזט זיך גיין נאכן הינטעלע. לאבזיק לויפט פארויס און זיינע קלוגע אייגעלעך רוען ניט. ער היט דעם מאן, אז יענער זאל ניט אנטלויפן. און אזוי קומען זיי אן צום הויז. און אזוי גייען זיי מיט די טרעפ ארויף, ביז לאבזיק שטעלט זיך אפ בא א טיר. און אזוי עפנט דער מאן די טיר, און אזוי גייט ער אריין אין הויז, און זעט, ווי א מיידעלע ליגט מיט פארמאכטע הייגן און קען ניט אטעמען.

פארשטייט זיך, אז איך דארף אייך שוין ניט זאגן, אז דאס איז געווען דער דאקטער, און אז וויבאלד ער איז אריינגעקומען האט ער גלייך אויפגעקאכט הייסע וואסער, גלייך אריינגעטאן א מעדיצין אין וואסער, און גלייך איינגעגעבן ריפקעלען און עס איז איר געווארן גרינגער און זי איז איינגעשלאפן. זי איז איינגעשלאפן. דער דאקטער איז אוועק. לאבזיק איז ארויפגעקראכן אף איר בעטל, געטראכט א ווילע, געטראכט און געקלערט און אויך איינגעשלאפן.

פארנאכט, אז אלע זיינען געקומען צוריק אין הויז האט מען זיי ביידן געטראפן שלאפן. האט שוין די מאמע מאל געוואלט זיך ארויפ-ווארפן אף לאבזיקן און אים זידלען, פארוואס ער איז איינגעשלאפן און בעסער ניט אכטונג געגעבן אף ריפקעלען. אבער ריפקעלע האט באלד דערציילט די גאנצע מייסע, האט מען אים שוין ניט געזידלט, פארקערט — אים געלויבט, און אלע זיינען געווען פריילעך, וואס זיי פארמאגן אזא קלוג הינטעלע.

לאבזיק און דער מעיאר

I.

ס'איז געווען א שווערער ווינטער אין די בראַנקס. עס איז געווען קאלט און מענטשן זיינען געווען הונגעריק. קיין אַרבעט איז טאַקע ניט געווען, ניט פאַר בערלען דעם אַפריימער און ניט פאַר דער מאַמע מאַלין. לאַבזיק האָט געהונגערט און האָט געשוויגן. אַ בריירע האָט ער געהאַט. וואָס וואָלט אים געהאַלפּן, אַז ער זאָל געווען שרייען? מוליק און ריפקע האָבן עפעס געגעסן אין סקול. איז דאָס הינטעלע געוואָרן אויסגעדאַרט, גאַרניט צו דערקענען: דאָס בייכעלע איז אים איינגעפאַלן, דאָס וויידעלע האָט ער שוין ניט געקענט האַלטן אין דער הויך, ווי פריער.

ניט נאָר באַ בערלען האָט מען געהונגערט, נאָר איבער גאַנץ בראַנקס. אַ סאָך, אַ סאָך פאַמיליעס האָבן ניט געהאַט וואָס צו עסן. האָבן איינמאַל אייניקע טאַמעס און מאַמעס פון די בראַנקס זיך צונויפגערעדט, מען זאָל גיין צום סיטי-האַל און מאַנען באַס מעיאר ברויט אַדער אַרבעט.

גאַנץ פרי איז דאָס געווען. מען האָט געמאַכט רויטע פאַנען, מען האָט צוגעקלאַפט צו שטעקנס גרויסע קאַרטאַנען. אַף די קאַר-טאַנען האָט מען אויפגעשריבן: „גיט אונדז אַרבעט, אַדער ברויט.“ גראַד דעמאַלט האָט זיך לאַבזיק ניט געגלוסט מיטגיין. ער איז געווען אזוי אַפגעשוואַכט פון הונגער, אַז עס האָט זיך אים גאַרניט ניט געגלוסט. אַבער דאָך האָט ער זיך נאַכגעשלעפּט נאָך בערלען און מאַלין. און מען איז אזוי אַלע הונגעריקע מענטשן געגאַנגען, ביי מען איז אַנגעקומען צום סיטי האַל.

פאַרשטייט זיך, אַז באַס סיטי האַל האָבן שוין געוואָרט פיל פאַליסלייט צופום און אַף פערד און געקוקט בייז אַף די הונגעריקע. דער סיטי האַל איז אזא שוין הויז. שטייט אַף אַ הויך פלאַץ מיט ברייטע, גרויסע, ווייסע טרעפּ און שיינע הויכע פענצטער און טירן. דער מעיאר האָט אַבער מוירע געהאַט אַרויסצוגיין צו די הונ-געריקע אַרבעטער, ווייל ער אַליין איז זאַט, האָט אַ סאָך געלט, און עס איז אים וואָרעם אינעווייניק אין סיטי האַל, וואָס-זשע וועט ער

ארויסגיין אינדרויסן, אז עס איז דאָרט קאַלט? שרייען אַבער די
הונגעריקע אַרבעטער: מיר ווילן זען דעם מעיאָר! מיר ווילן זען
דעם מעיאָר!

האַט שוין דער מעיאָר געמוזט אַרויסגיין. ער איז אַרויס אזא
פאַרפּוצטער, מיט אַ דימענט אָפּ זיין שניפּס, מיט אַ גאַלדענעם רינג
אָפּ אַ פינגער. ער איז אַרויס קלאַמערשט מיט אַ שמיכל, אַראָפּ-
גענומען זיין שיינעם הוט און זייער ליבלעך זיך באַגריסט און געזאַגט:
— מיינע טייערע בירגער, איך האָב ראַכמאַנעם אָפּ אייך, וואָס
איר זייט הונגעריק און עס איז אייך קאַלט. איך בין אייער מעיאָר,
איר האָט מיך אויסגעקליבן, וועל איך שוין זען אז איך זאָל אייך
עפעס געבן, איר זאָלט ניט זיין אזוי הונגעריק. גייט אייך אַהיים, עס
וועט שוין זיין גוט.

זיינען די הונגעריקע געוואָרן פּריילעך, און אויסגעשריען עטלעכע
מאָל:

— זאָל לעבן אונדזער מעיאָר פּון ניו-יאָרק, זאָל ער לעבן.
דערנאָכדעם האָט מען זיך געלאָזט גיין צוריק צו די בראַנקס.
בערל דער אַפּרייטער איז אַבער ניט געווען פּריילעך ווי די
איבעריקע און האָט אַ זאָג געמאַן צו זיין ווייב מאַלין:
— אַ קאַפּאַרע, מיר דאַכט זיך, אז דער מעיאָר איז אַ לינגער.
לאַבזיק האָט אייך געוואָוסט, אז דער מעיאָר איז אַ לינגער. אַ
הינטעלע קען דיר דערקענען אַ לינגער גיכער ווי אַנדערע. ס'איז אים
ניט געפעלן געוואָרן דעם מעיאָרס היטל. עפעס אַ היטל מיט אַ
קנייטש אין מיטן. און דער מעיאָר האָט זייער שטאַלצירט מיט דעם
היטל, דאָס אַלעמאַל געגלעט, אַ פיר געמאַן אַלעמאַל מיטן פינגער
איבערן קנייטש, ס'זאָל זיין שוין.

דער עמעס איז, אז דער מעיאָר האָט זיך זייער געגרויסט מיט
זיין היטל. קיינער אין ניו-יאָרק האָט ניט געהאַט אזא שוין היטל.
ער האָט געמיינט, אז צוליב דעם שיינעם היטל האָבן אים די מענטשן
פּון ניו-יאָרק אויסגעקליבן פאַר אַ מעיאָר. פאַרשטייט זיך, ווען מען
לאָזט דאָס צו לאַבזיקן, אז ער זאָל אויסקלייבן אַ מעיאָר, וואָלט ער
אויסגעקליבן בערל דעם אַפּרייטער, ווייל בערל איז ניט קיין לינגער.

II.

אבער לאמיר זיך אומקערן צוריק צו אונזער מיסע.
די הונגעריקע זיינען אוועק צוריק אין די בראַנקס. געוואַרט איין
טאָג, געוואַרט צוויי טעג, דערנאָכדעם אַ גאַנצע וואָך, דערנאָכדעם
גאַנצע צוויי. דער הונגער ווערט שטאַרקער, די קעלט גרעסער און
דאָ פאַלט אַ שניי. אַבער דער מעיאָר מיטן שיינעם הימל טוט גאַרניט.
זיינען שוין געוואָרן ביז די אַרבעטלאָזע פון דער בראַנקס און
מען האָט זיך ווידער צונויפגענומען אַלע צוזאַמען און מען האָט נאָך
אַמאָל געשפּאַנט צום סיטי האָל. פאַרשטייט זיך, אַז לאַבזיק אויך
צווישן זיי, אַ הונגעריקער, אַן אויסגעדאַרטער, אַ פאַררוירענער.
וואַרטן שוין דאָס מאָל באַס סיטי האָל אויך גרויסע געזונטע פּאַליס-
לייט אַף פּערד און צופּוס, און נאָך מערער ווי פּריער, און נאָך בייזער
ווי פּריער.

— מיר ווילן זען דעם מעיאָר — שרייען די הונגעריקע פון דער
בראַנקס — ער האָט צוגעזאַגט אונדז העלפּן! מיר ווילן אים זען!
גיט אַרויס צו זיי ניט דער מעיאָר, נאָר עפעס אַן אַנדער מענטש.

אויך אַ פאַרפּוצטער און אַ זאַמער, און רופּט זיך אַנעט:
— מיינע ליבע מענטשן, דער מעיאָר איז ניטאָ אין סיטי האָל.
ער איז אוועקגעפאַרן קיין אַלבאַני בעטן דעם גאַווערנאָר, ער זאָל
עפעס טאָן פאַר אייך. גייט אייך אַהיים און וואַרט ביז איר וועט
עפעס הערן.

דאָ ווערט שוין שרעקלעך ביזו בערל דער אַפּרייטער, און עס
ווערט אויך ביזו זיין ווייב מאַלי און זיי הויבן אָן צו שרייען: מיר
ווילן ניט וואַרטן, מיר ווילן ניט וואַרטן.

רופּט זיך אַנעט דער מענטש פון סיטי האָל:
— וואָס קען איך טאָן, אַז דער מעיאָר איז ניטאָ?
— עס איז אַ ליגן, ער איז יאָ דאָ — שרייען בערל און מאַלי. —
קומט לאַמיר אַריינגיין אין סיטי האָל, וועלן מיר אים געפינען.
— קומט — שרייען שוין אַלע מענטשן — לאַמיר אַריינגיין אין
סיטי האָל.

דאָ האַבן זיך אַבער די פּאַליסלייט אַ לאַז געטאָן אַף די הונגעריקע
מיט די קלאַבס און מיט די פּערד. ווילן אַבער די הונגעריקע ניט אַפּ-
טרעטן, שפּאַרן זיי זיך צום סיטי האָל. די פּאַליסלייט שטופּן אַף צוריק.
לאַבזיק זעט ווי מען שטופּט זיך, האַווקעט ער. ער זעט מען רייסט

זיך צום סיטי האל, רייסט ער זיך אויך. און אזוי ווי ער איז א קליינינקער איז ער דורך די פערד ארויף אף די טרעפ און אריין דורך דער אפענער טיר אינעווייניק. איז דארט געווען אזוי ווארעם, און אזוי וואויל. אבער לאבזיק שמעלט זיך ניט אפ. ער הערט ווי מען שרייט אין דרויסן :

— מיר ווילן זען דעם מעיאָר, מיר ווילן זען דעם מעיאָר. גייט ער זוכן דעם מעיאָר. גייט פון צימער צו צימער — ניטאָ דער מעיאָר. קומט ער צום לעצטן צימער — אהא, ער איז דאָ! טאָקע דער מעיאָר. זיצט זיך אזוי רואיק און פיין. אפן מיט שטייט א טעלער מיט אייזקרים און ער מאַכט צו זיך אליין : א, א, א מעכאיע. ווערט דאָס הינטעלע שרעקלעך ביזו און הויבט אָן צו האַווקען. ס'הייסט, ער האָט געמיינט מיט דעם, אז דער מעיאָר זאל אַרויסגיין צו די הונגעריקע, ווייל זיי וואַרטן אָף אים. צעשמייכלט זיך דער מעיאָר. ער ווייסט ניט ווער דאָס הינטעלע איז, און וואָס ער וויל, און ער זאָגט אים : — א, ביסט אָן אויסגעדארט הינטעלע, ביסטו.

דעם מעיאָרס הימל ליגט אָף אַ בענקל, אַזאַ שיין הימל, אַזאַ נייעם מיט דעם קנייטש אין מיטן. טראַכט לאַבזיק ניט קיין סאַך, ניט אַ כאַפּ דאָס הימל אין זיינע ציינדלעך און לאַזט זיך לויפן. ניט דער מעיאָר אַ געשריי :

— פּאַוואַליע, וועסט דאָס נאָך אויסשמירן.

אַבער לאַבזיק איז שוין ניטאַ. ער לויפט גיך, גיך, פון צימער צו צימער, ביז ער לויפט אַרום אָף די טרעפּ. דערזעען די הונגעריקע לאַבזיקן מיטן מעיאָרס הימל. שרייען זיי אויס בייזע :

— איר זעט, איר זעט, דער מעיאָר אונדזערער איז אַ ליגנער, אַ ליגנער. — און מען כאַפט דאָס הימל און מען לייגט דאָס אַרויף אָף אַ גרויסן שמעקן. בערל דער אַפּריימער טראַגט דעם שמעקן אין דער הויך. און מען דרייט זיך אַרום און אַרום דעם סיטי האַל און מען האַלט אין איין שרייען :

— אַ ליגנער, אַ ליגנער, אונדזער מעיאָר אַ ליגנער.

דער סאַף איז געווען, אַז די פּאַליסלייט האַבן זיי צעטריבן, אַפּ-גענומען צוריק דאָס הימל, אַבער דערפאַר האַבן די הונגעריקע זיך שוין דערוואַוסט, אַז מען דאַרף זיך אָף קיין רייכן מעיאָר ניט פאַרלאַזן, ווייל ער איז אַ ליגנער.

דער הונגער מאַרש

I.

לאַבזיק דערשמעקט דיר אַבער, אז אין הויז גרייט מען זיך צו עפעס. אים קען מען שוין ניט אַפּנאַרן. מען האָט זיך אַפּילע שטאַרק געהיט פאַר אים, אַבער ניט פאַר לאַבזיקן. ער האָט אַזויגע קלוגע אייגעלעך, וואָס רוען ניט איין אָף קיין אַרט. זיי לויפן גיך, גיך, פון בערלען צו מאַלין, פון מאַלין צו ריפקעלען, פון ריפקעלען צו מוליקן. זיינע ווייסע אויערלעך זיינען אויפגעהויבן אין דער לופט און זיי לאָזן ניט דורך קיין שום וואַרט. ער פאַרשטייט אַפּילע נאָך אַלץ ניט די מענטשלעכע שפּראַך, אַבער אייניקע ווערטער שמויסט ער זיך שוין אָן. אַלע זיינען געזעסן אַרום ווייסן בלעכענעס טיש אין קיך, מען איז געזעסן מיט אויסגעבויגענע קעפּ און מיט אויסגעשטרעקטע העלדזער, און מען האָט זיך געשושקעט: שו, שו, שו.

לאַבזיק האָט אויך אַריינגעשמעקט דעם קאַפּ אינמיטן, האָט בערל אויסגעשריען:

— אַ קאַפּאַרע, דער מעכטן איז שוין דאָ.

און די מאַמע מאַלי האָט זיך אָנגערופן: האַסטו געזען, אומעטום איז ער דאָ. און ריפקעלע האָט זיך געבייזערט: לאַבזיק, ניט דיין געשעפט, גיי דיר אַוועק. און מוליק האָט אַ מאַך געטאַן: קוק דאָס נאָר אָן, דעם שריכפּ, אַלץ דאַרף ער וויסן.

נו, מוז שוין לאַבזיק אַוועקגיין אין זיין ווינקעלע און אויסציען די אויערלעך, עפשער וועט ער עפעס פאַרשטיין.

בערל האָט אַזוי דערציילט: און איצטער מיין ווייב מאַלי, און מיין זון מוליק, און מיין טאָכטער ריפקע, מאַרגן פאַר איך קיין וואַשינגטאָן. און ניט נאָר איך פאַר, נאָר עס פאַרן מיט מיר דריי טויזנט הונגעריקע אַרבעטער פון גאַנץ אַמעריקע.

— פון קאַליפּאָרניע אויך? — טוט ריפקעלע אַ פרעג.

— פון קאַליפּאָרניע אויך — בייזערט זיך בערל, — און שלאָג

מיר ניט איבער. פון קאַליפּאָרניע, פון פלאָרידע און פון מישיגען.

— וואָס-זשע עפעס קיין וואַשינגטאָן? — פרעגט די מאַמע מאַלי.

— פאַרוואָס-זשע עפעס קיין וואַשינגטאָן? — בייזערט זיך דער

טאמע — ווייל אין וואשינגטאן וואוינט דער פרעזידענט פון אמעריקע. וועלן מיר קומען צו אים אלע הונגעריקע ארבעטער און מיר וועלן אים זאגן: דו זעסט, מיסטער פרעזידענט, מיר זיינען הונגעריק, און אונזערע ווייבער זיינען הונגעריק, און אונזערע קינדער אויך, און דו זאגסט, אז דו זארגסט זיך פאר די מענטשן, זארג זשע פאר אונדז אויך.

— נעם מיך אויך מיט — רופט זיך אן די מאמע מאלי.

— און אונדז אויך — שרייען אויס ביידע קינדער.

— אט באלד וועט איר זאגן, אז איך זאל לאבזיקן אויך מיטנעמען — צעשרייט זיך דער טאמע — איך קען אייך ניט מיטנעמען, מען דארף אייך אויסקלייבן. מיך האבן די הונגעריקע ארבעטער פון דזשעקסאן עוועניו אויסקלייבן.

איז מען אזוי געזעסן און מען האט גערעדט נאך, און נאך, און לאבזיק האט זיך געבראכן דעם קאפ: וואס האבן זיי געקענט מיינען? ער האט אזש ניט געקענט איינשלאפן, ווען אלע זיינען שוין פון לאנג געשלאפן. ער האט אלץ געקלערט און געקלערט ביז די פענצטער זיינען ליכטיק געווארן, און אז די פענצטער זיינען ליכטיק געווארן, זעט לאבזיק, ווי די מאמע גייט אראפ פון בעט, נעמט א רענצעלע און לייגט אהינצו אריין אונטערוועש און א סוועטער, און נאך זאכן. דערנאכדעם זיינען שוין אלע אויפגעשטאנען פון די בעטן. די מאמע מאלי האט אויפגעקאכט קאווע אן מילך, ווייל פאר מילך איז שוין ניט געווען קיין געלט. און מען האט זיך געזעצט טרינקען די הייסע קאווע. דערנאכדעם האט בערל זיך אויפגעהויבן, זיך געזענגט מיטן ווייב, מיט די קינדער, און וויל זיך אויך געזעגענען מיט לאבזיקן. אבער ניטא לאבזיק. זוכט מען אים אומעטום: אונטערן בעט און אפן בעט, אין באד-צימער, אין און אונטער דער שאפע — לאבזיק איז ניטא.

— נו, מיילע — מאכט בערל דער אפרייטער — זיין שולד, וואס איך האב זיך ניט געזענגט מיט אים.

און ער גיט א נעם דאס רענצל און שרייט באלד אויס ביז: וואס האסטו דארטן מיר אריינגעלייגט? פארוואס איז דאס רענצל אזוי שווער?

— עס ווייזט זיך דיר אויס — רופט זיך אן די מאמע מאלי — וואס

האב איך דארט אריינגעלייגט? דיין אונטעררוועש, א סוועטער, צוויי
העמדער און נאך קלייניקייטן.
נו, הויבט שוין אויף בערל דאס רענצעלע און מען לאזט זיך אלע
גיין צום לעקסינגטאן עוועניו עקספרעס.
— זייט מיר געזונט — זאגט בערל.
— פאר געזונטערהייט — רופט זיך אן די פאמיליע. און בערל
פארט טאקע אוועק.

II.

אף יוניאן סקווער זיינען שוין געשטאנען הונדערט גרויסע טראַקס,
און אף יעדן טראַק איז געווען אנגעשריבן מיט גרויסע אויסעיס: „מיר
פארן צום פרעזידענט קיין וואשינגטאן, פאָדערן ברויט אָדער אַרבעט.“
פאָליסלייט אָף פּערד און צופּוס מיט זייערע קלאַבס, האָבן אַרומ-
גערינגלט דעם גאַנצן יוניאָן סקווער. ס'איז נאָך געווען פינצטערלעך
און קאַלט. באַ די טראַקס זיינען געשטאַנען אַרום דריי טויזנט הונ-
דעריקע אַרבעטער, פאַרשיידענע מענטשן, הויכע און נידעריקע, מענער
און פרויען, שוואַרצע און ווייסע.

מוזיק האָט אויך געשפּילט. דאָס זיינען די אַרבעטער פון ניו-יאָרק
געקומען מיט מוזיק אַרויסבאַגלייטן זייערע הונגעריקע כאַוויירים,
וואָס זיינען געפאַרן קיין וואַשינגטאָן צום פרעזידענט. די אַרבעטער
פון ניו-יאָרק האָבן אויך געבראַכט פאַר זייערע הונגעריקע ברידער
סענדוויטשעס מיט הייסער קאַווע.

די פּאָליסלייט זיינען געווען בייז. שטענדיק זיינען זיי בייז, ווען
אַ סאָך אַרבעטער קומען זיך צונויף איניינעם. זיי וואַלטן זייער
געוואָלט שלאָגן מיט די קלאַבס איבער די קעפּ און צעטרייבן די אַר-
בעטער אין אַלע ווינקלעך. האָבן זיי אַבער מוירע געהאַט די פּאָליס-
לייט, ווייל די מענטשן זיינען געווען אָף יוניאָן סקווער צען מאָל מערער
פון זיי.

בערל איז געקומען אָף יוניאָן סקווער זייער אַ מידער, צוליב דעם
רענצל. ס'איז געווען זייער שווער דאָס צו טראָגן.

— אַ קאַפּאַרע — האָט ער אַ זאַג געטאָן צו זיך אליין — וואָס
האַט דאַרטן מיין ווייב מאַלי מיר אַריינגעלייגט, וואָס איז עס אַזוי
שווער?

ער האָט אַריינגעלייגט דאָס רענצל אין אַ טראַק, און געגאַנגען

ווערן כאווער מיט די איבעריקע הונגעריקע ארבעטער, וואס זיינען געקומען פון די ווייטע, ווייטע שמעט. ער איז צוגעגאנגען צו זייער א הויכן ארבעטער מיט א לאנגער נאז און געזאגט :

— האו דו יו דו. מיין נאמען איז בערל, איך בין אן אפרייטער פון די בראַנקס און פאַר קיין וואַשינגטאָן צום פרעזידענט. ווי אזוי איז דיין נאָמען ?

— מיין נאָמען — האָט יענער אויסגעשמרעקט זיין האַנט — איז קינלי פון מאַסאַטשוסעטס און איך בין אַ פאַרמער. דערנאָכדעם איז בערל צוגעגאנגען צו אַ נעגער מיט גרויסע אויגן און געזאָגט :

— האו דו יו דו. מיין נאָמען איז בערל דער אַפרייטער פון די בראַנקס. ווי אזוי איז דיין נאָמען ?

— מיין נאָמען — האָט יענער געענטפערט מיט אַ שמייכל — איז טאָם לינקאָלן, און איך בין פון פיטסבורג, פענסילווייניע, און איך בין אַ מיינער.

אזוי איז בערל געגאנגען פון מאַן צו מאַן און געוואָרן מיט יעדן כאַווער. דערווייל האָבן די פויקן אָנגעהויבן צו קלאַפן זייער שמאַרק. אַלע זיינען געוואָרן שמיל, זייער שמיל. דער מאַן פאַסטער איז אַרויף אַפן מאַרק, אויסגעשמרעקט אַ האַנט און געזאָגט, אַז ער וויל צו זיי עפעס רעדן. אַז די אַרבעטער האָבן דערזען דעם מאַן פאַסטער זיינען זיי געוואָרן זייער פריילעך. ווייל אַ סאך האָבן אים געקאָנט און אַנדערע וואָס האָבן אים ניט געקאָנט, האָבן געהערט פון אים. איבער גאַנץ אַמעריקע האָט מען געוואוסט ווער דער מאַן פאַסטער איז. די רייכע האָבן אים פיינט געהאַט, און שמענדיק אונטערגעשיקט פאַליס-לייט מען זאָל אים שלאָגן. די אַרבעטער האָבן אים זייער ליב געהאַט, און שמענדיק ניט געלאָזט די פאַליסלייט מען זאָל אים שלאָגן.

איצט איז אויך אזוי געווען. ווען די פאַליסלייט האָבן דערזען דעם מאַן פאַסטער, האָבן זיי זיך אַלע אַ לאַז געמאַן מיט די פערד און מיט די קלאַבס און אים געוואָלט אַראַפּשלעפּן פון מאַרק. האָבן די אַרבעטער זיך אַלע אָנגענומען באַ די הענט, געמאַכט ווי אַ רינג, און וויפיל די פאַליסלייט האָבן זיך ניט געריסן צום מאַרק האָט עס זיי ניט געהאַלפן. די אַרבעטער זיינען געשמאַנען שמאַרק ווי אייזן און געשריען :

— וואָגט ניט אַנצורירן אונזער כאַווער פאַסטער, וואָגט ניט !

האָבן די פאַליסלייט זיך שוין ניט געקענט העלפן, געשמאַנען

פונדערווייטנס און געקריצט מיט די ציין. און דער מאן פאסטער
האט אזוי געזאגט :

— הערט זשע, כאווייריס, ארבעטער פון גאנץ אמעריקע. מיר
האבן ביז אהער זייער שווער געארבעט פאר די רייכע און פאר זיי
געמאכט גרויסע שיינע הייזער, און גערטנער, און שיד, און קליידער,
און א סאך עסנווארגן און א סאך געלט. איצטער איז ניטא קיין
ארבעט. אבער די רייכע האבן די גרויסע שטיבער און אלע קליידער
און דאס גאנצע געלט, פרעסן זיי און טרינקען, און דאס איבעריקע,
וואס זיי ווילן ניט עסן, ווארפן זיי אין די טייכן אריין. און מיר, וואס
האבן דאס אלץ געמאכט, האבן גארניט. זאגן מיר איצט צום
פרעזידענט: איז אזוי ווי דו ביסט דיר פרעזידענט און דו זארגסט
זיך פאר אלע מענטשן, זאגסטו, נעם צו בא די רייכע א טייל פון זייער
געלט און גיב אונדז אויך, ווייל מיר און אונדזערע ווייבער און קינדער
שמארבן פון הונגער.

— הור-ר-א! — האבן אלע ארבעטער אף יוניאן סקווער גע-
שריען. און די מוזיק האט געשפילט און די טראקס האבן זיך גערירט
איינער נאכן אנדערן און די הונגעריקע אף די טראקס האבן געזונגען
לידער. אזוי האבן אלע טראקס פארלאזט ניו-יארק, און עס האט זיך
באוויזן דער ווייסער, לאנגער, ברייטער וועג, וואס האט געפירט קיין
וואשינגטאן דורך פיל, פיל שמעט. דורך נוארק, דורך ניו-בראנוויק,
דורך טרענטאן, דורך פילאדעלפיע, דורך באלטימאר, און דורך נאך
און נאך שמעט.

אין יעדער שמאט זיינען די דארטיקע ארבעטער ארויסגעגאנגען
מיט לידער און מיט מוזיק, מיט סענדוויטשעס און מיט קאווע, און די
הונגעריקע האבן געגעסן און געטרונקען און זיינען געווען זייער
פריילעך. און פריילעכער פאר אלעמען איז געווען בערל דער אפרייטער
פון די בראנקס. ער איז אזש הייזעריק געווארן פון פריילעכקייט. ער
האט אלעמאל געשמורכעט טאם לינקאלן פון ספרינגפילד און געזאגט :
— א קאפארע, דו זעסט, וואס פאר א גוטע כאווייריס מיר האבן
אין יעדער שמאט ! מען גיט אונז קאווע און סענדוויטשעס.

רופט זיך אן דער נעגער :

— א קאפארע, וואס איז דעם ?

האט בערל ניט געקענט דערקלערן, וואס עס מיינט א קאפארע,

און ער האט געזאגט :

— א, א קאפאָרע איז נאָמינג, באַט די סענדוויטשעס און קאָפּע.
 — א, — מאַכט דער נעגער — סענדוויטשעס און קאָפּע, דעטס
 רייט, דעטס רייט.

אַבער וועגן לאַבזיקן האָבן מיר גאָר פאַרגעסן. בערל דער אַפּ-
 רייטער האָט אויך פאַרגעסן. אזוי פּריילעך איז ער געווען פּון דער
 רייזע. אַבער הינטער פּילאָדעלפּיע האָט ער זיך דערמאָנט און ער
 האָט געטראַכט :

— וואוהין איז טאַקע אַהינגעקומען לאַבזיק, ווען איך האָב פאַר-
 לאַזט דאָס הויז אין די בראַנקס ? אַ קאָפּאָרע, ער וועט זיך מיסטאַמע
 אַפּזוכן. אז ער האָט זיך שוין דערמאָנט אין לאַבזיקן, האָט ער זיך
 אויך דערמאָנט אין זיין ווייב מאַלין, און ווידער אַ זאַג געטאַן צו זיך
 אַליין :

— אַ קאָפּאָרע, לאַמיר נאָר עפּענען דאָס רענצעלע און אַ קוק טאָן,
 וואָס זי האָט מיר דאַרטן אַריינגעלייגט.

עפנט ער דאָס רענצעלע אזוי פּאָוואַליע, פּאָוואַליע. ער גיט
 אַ קוק : אַהא, ווער זאָל דאַרטן זיין אינעווייניק ? אַוואַדע גיט קיין
 אַנדערער ווי לאַבזיק.

ער איז זיך געלעגן אַ פאַרכאַלעשמער, ווייל ער האָט גיט געהאַט
 קיין לופּט. אַבער אַבי מען האָט אויפגעעפּנט דאָס רענצעלע, איז ער
 שייקעף אַרויסגעשפּרונגען, זיך אויסגעגלייכט די ביינער און אַנגעהויבן
 פּריילעך צו האַווקען.

נו, דארף איך אייך שוין ניט דערציילן, ווי ביזו בערל איז געווען אף אים, און ווי ער האט אים געשאלטן, און איך דארף אייך ניט דערציילן, ווי אלע מענטשן אין טראַק האָבן אויסגעשאַסן אַ געלעכטער, ווען זיי האָבן געזען ווי אַ הינטעלע איז אַרויסגעשפרונגען פון רענצל. זיי האָבן געלאַכט: כאַ, כאַ, כאַ! און כאַ, כאַ, כאַ! און נאַכאַמאַל: כאַ, כאַ, כאַ!

III.

ס'איז פאַרנאַכט. די זון זעצט זיך שוין, עס איז קאַלט, עס בלאַזט אַ פּראָסטיקער ווינט. די הונדערט טראַקס פאַרן און פאַרן איבערן לאַנגן בריוון ווייסן וועג, איינער נאַכן אַנדערן, איינער נאַכן אַנדערן. טאָם לינקאַלן האַט זיך צוגעקילט און אַנגעהויבן הוסטן. דער קאַפּ איז אים געווען זייער הייס. ער איז געלעגן צוגעדעקט מיט עטלעכע מאַנטלען, אַבער עס איז אים וואַרעמער פון דעם ניט געוואָרן. ער האַט געציטערט און געמאַכט:

— אוי, אוי, אוי.

בערל דער אַפּרייטער איז געזעסן לעבן אים און אים געטרייסט. און לאַבויק האַט טאַמען געלעקט דאָס פאַנעם. בערל האַט אזוי געזאָגט:

— קרעכץ ניט, כאַווער טאָם. מיר זיינען שוין צוויי מייל פון וואַשינגטאָן. דאַרמין וואַרשן שוין אונדזערע כאַוויירים, די אַרבעטער, מיט רויטע פאַנען און מיט מוזיק. מיט סענדוויטשעס און מיט הייסער קאַפע. מען וועט דיר אַרײַנגעמען אין אַ וואַרעם הויז מיט אַ ווייס בעט. מען וועט ברענגען אַ דאַקטער, וועסטו געזונט ווערן. — אַבער טאָם קרעכצט און מאַכט נאָך אַליץ:

— אוי, אוי.

בערל איז געווען גערעכט. די אַרבעטער אין וואַשינגטאָן האָבן טאַקע געוואַרט אַפּן עק פון דער שטאָט מיט רויטע פאַנען, מיט מוזיק, מיט סענדוויטשעס און מיט קאַפע, און אַרויסגעקוקט אַף די הונגעריקע. אַבער די רייכע פון וואַשינגטאָן האָבן געהייסן דעם פּרעזידענט שיקן פּאָליציי, מען זאל ניט אַרײַנלאָזן די טראַקס אין שטאָט אַרײַן.

איז באַ אַ צוויי מייל פון וואַשינגטאָן זיינען שוין געשטאַנען פיל פּאָליסלייט אַף פּערד און אַף מאַטאַר-ציקלעטן, מיט ביקסן און מיט באַמבעס, און אזוי ווי די הונגעריקע זיינען אַנגעקומען, האָבן זיי מיט-

אמאל ארומגערינגלט אלע טראַקס, און זיי פארפירט ניט קיין וואַשינג-
טאָן, נאר העט, ווייט אין אַ קאלט פעלד לעבן אַ וואַלד.

און דאָ ווערט שוין נאָכט. אַ שטארקער ווינט בלאָזט. הונגעריקע,
דערפרוירענע קריכן אלע מענטשן אַרויס פון די טראַקס, קוקן זיך
אום: פוסט און וויסט, קיין איין הויז איז ניטאָ. און טאָס האָט שוין
אַנגעהויבן הוסטן מיט אַ כריפ.

צווישן די מענטשן זיינען געווען הויכע שטארקע פארמער, הויכע
שטארקע מיינער, הויכע שטארקע וואַלד-אַרבעטער, און זיי האָבן גאַר-
ניט געוואַלט ליידן, וואָס מען האָט זיי אַרעסטירט אין דער פינצטער
אַף אַ קאלט פעלד. און דאָ איז נאָך טאָס קראַנק, און ער דאַרף גאַר
האַבן אַ וואַרעם הויז, מיט אַ ווייס בעט און מיט אַ דאַקטער. האָבן זיי
געכאַפט שטיינער און שמעקנס און געלאָזט זיך אַף דער פּאַליציי. די
פּאַליציי איז אָבער געשטאַנען פון דערווייטנס מיט אויסגעשטרעקטע
ביקסן און מיט באַמבעס און געשריען:

— יא, קומט נעענטער, קומט, וועט זיין אַז וויי צו אייך.

איז געווען צווישן די הונגעריקע זייער אַ קלוגער מאַן, קארל האָט
ער געהייסן. האָט קארל אַ געשריי געטאָן צו די הונגעריקע אַרבעטער:

— שטייט, וואָס טוט איר, זיי וועלן שיסן אַף אונדז, און אַ סאָך
פון אונדז וועלן פאלן טויט. זיי האָבן ביקסן, מיר האָבן בלויז שטיינער
מיט שמעקנס.

די מענטשן האָבן דעם קארל זייער ליב געהאַט, האָבן זיי אים
געפּאַלגט און אַוועקגעוואַרפן די שטיינער און די שמעקנס.

האַט קארל ווידער זיך אָפּגערופן:

— וואָס מיר דאַרפן איצטער טראַכטן, איז ווי אַזוי וואַלמן מיר
געלאָזט וויסן אונדזערע פריינט אין וואַשינגטאָן, אַז מיר געפינען
זיך דאָ.

רופט זיך אַן בערל דער אַפרייטער:

— איך האָב אַן אייצע.

— אַן אייצע? — כאַפט זיך אַן קארל — וואָס איז דיין אייצע?

איז בערל אַוועק מיט קאַרלען ווייט, ווייט אין פעלד, קעדיי די

פּאַליסלייט זאָלן ניט הערן, און דער אַפרייטער האָט אַזוי געזאָגט:

— איך האָב זייער אַ קלוג הינטל, לאַבזיק הייסט ער.

— וואָס-זשע קומט אונדז אַרויס, אַז דו האַסט זייער אַ קלוג

הינטל, וואָס הייסט לאַבזיק? — מאַכט קארל.

— כאפ זשע ניט — בייזערט זיך בערל אפ דעם מאן קארלען.
ווי ער וואלט זיך געבייזערט אפ זיין ווייב מאלין — כאפ זשע ניט.
איז אזוי ווי איך האב זייער א קלוג הינטל, לאבזיק הייסט ער, קען
מען לאבזיקן שיקן מיט א בריוו צו די וואשינגטאנער כאוויירס און
זיי לאזן וויסן אז מיר געפינען זיך אין א צאָרע.
— יא — איז קארל ניט צופרידן — ווי אזוי וועט דיין קלוג
הינטעלע דערקענען די וואשינגטאנער כאוויירס? אין וואשינגטאן
זיינען פאראן פיל אנדערע מענטשן.
— איך האב דיר געזאגט, אז דו זאלסט ניט כאפן — ווערט שוין
בערל קימאט ביז — ווי אזוי ער וועט דערקענען? לאז דאס צו מיר.
— אלרייט — מאכט קארל — איך לאז דאס צו דיר.
געמט בערל א רויטע פאן, רופט אוועק לאבזיקן אין א זייט, רעדט
מיט אים, בייזערט זיך אפ אים, צייגט אים מיט דער האנט אין דער
ווייט, ווייזט אים אלע מינוט די רויטע פאן, הייסט אנטלויפן און
קומען צוריק, מיינעט מיט אים איין, און לאבזיק מיט די קלוגע
אייגעלעך פארשטייט ניט אין אנפאנג, וואס מען וויל פון אים. אבער
אין א וויילע ארום הויבט ער אן צו פארשטיין. שרייבט קארל אן א
בריוו. לאבזיק כאפט דאס אן מיט די ציינדלעך, פארייסט דאס וויידעלע
און גיט זיך א צעלויף און א צעיאג, דורך די פיס פון די פאליסלייט,
און ווערט פארשוואונדן אין דער פינצטערער נאכט.

IV.

ארום און ארום וועלדער און פעלדער און פוסט און וויסט. א
קאלטער ווינט יאגט אים נאך און ער לויפט און יאגט, קען שוין אזש
גיט אטעמען. אבער ארום איז נאך אלץ פינצטערניש און נאכט, און
ווייטער גארניט.
לויפט ער ארויף אפ א בערגל און ער גיט א קוק און עס באווייזט
זיך גאנץ וואשינגטאן מיט טויזנטער ליכט. לאזט זיך לאבזיק לויפן
אהין, וואו עס שיינען די טויזנטער ליכט פון דער שטאט. לויפט ער
און יאגט ביז ער קומט צו די ערשטע גאסן פון דער שטאט, ווערט אים
זייער שלעכט, ווייל די גאסן זיינען ליידיק און קיין רויטע פאן זעט
מען אין ערגעץ ניט.

לאזט ער זיך ווייטער, לויפט און יאגט, ביז ער קומט אן אף א גאס פול מיט אטאמאבילן, וואס פארן אהין און אהער. רייכע מענטשן שפאצירן לעבן די ליכטיקע קראמען. איז אים ווידער שלעכט : דארטן איז אויך ניטא קיין רויטע פאן.

דערווייל לעבן אריינגאנג פון שטאט שטייען נאך אלץ די אר-בעטער פון וואשינגטאן און ווארטן אף די טראקס. זייער מוזיק שפילט ניט, די רויטע פאן איז אנגעבויגן, ווייל דער ארבעטער וואס האט זי געהאלטן די גאנצע צייט אזוי שטאלץ, איז שוין מיד געווארן זי צו האלטן. די קאפע איז שוין קאלט געווארן, די סענדוויטשעס זיינען געווארן הארט. אלע זיינען טרויעריק. זיי ווייסן ניט, וואוהין עס

זיינען אהינגעקומען זייערע הונגעריקע כאוויירים מיט די טראקס. עפשער האט זיי די פאליציי אלעמען שלעכטס געטאן אפן וועג, און זיי ליגן איצט טויטע און פארבלוטיקטע ? מען האט צעשיקט מענטשן אין אלע זייטן, עפשער וועט מען געפינען א סימען פון זיי. זיינען די מענטשן אוועק, געזוכט און גענישטערט און געקומען מיט גארניט.

אזוי ווי זיי שטייען אזוי און ווייסן ניט וואס צו טאן, אזוי פלוצלונג לויפט אן עפעס א פרעמד הינטעלע מיט א בריוול צווישן די ציין. לויפט מען צו אים צו, און מען וויל ארויסרייסן דאס בריוול פון דעם הינטעלעס ציין, לאזט זיך דאס ניט, אנטלויפט, ווייל לאבזיק וועט ניט געבן דאס בריוועלע אבי וועמען. ער זוכט מיט זיינע קלוגע אייגעלעך די רויטע פאן. און אז ער האט דערווען די רויטע פאן איז ער צוגעלאפן, און ארויסגעווארפן דאס בריוועלע לעבן דער רויטער פאן. נו, און דא דערווייל ווערט די נאכט נאך שפעטער, דער ווינט נאך שטארקער. טאם לינקאלן ליגט אין טראק, הוסט און כריפעט.

די מענטשן שפרינגען אונטער און קלאפן מיט די הענט אף צו דער-
ווארעמען זיך. בערל דער אפרייטער זארגט זיך שוין :

— א קאפארע — מאכט ער — עס איז שוין אזוי שפעט, עפשער
איז ער גאר שוין פארבלאנדזשעט געווארן, און עפשער האט ער גאר-
ניט געקענט געפינען די רויטע פאן און ער דרייט זיך ארום איבער די
וואשינגטאנער גאסן. אבער פלוצלונג, ווען אלץ איז אזוי שמיל און אזוי
אומעטיק ארום און ארום, דעהערט זיך אין מיטן דער שמילקייט, און
אין מיטן דער אומעטיקייט, א געזאנג :

— „שטייט אויף איר אלע, ווער ווי שקלאפן.“

בא די הונגעריקע מענטשן ציטערן די הערצער פון פרייד. בא די
פאליסלייט ציטערן די הערצער פון קאעס. און טאם, טאם, טאם —
קלאפט די פויק. און פיל מענטשן קומען אן מיט א רויטער פאן. און :
— ה ו ר ר ר א !

ווערט שוין פארטאג, דער ווינט ווערט שוואכער און שוואכער
און הערט אינגאנצן אויף. די זון גייט ארויס צוביסלעך, צוביסלעך,
ביז זי צעשיינט זיך אינגאנצן. די פאליסלייט זיינען שוין מיד צו
האלטן זייערע ביקסן אויסגעשמרעקט, אבער זיי האלטן נאך. די
וואשינגטאנער ארבעטער טרעטן ניט אפ. זיי שרייען :

— לאזט ארויס אונדזערע כאוויירים, לאזט זיי גיין צום פרעזידענט.
די פאליסלייט האבן שוין געמוזט דורכלאזן די קאפע מיט די
סענדוויטשעס, זיי האבן אויך געמוזט דורכלאזן א דאקטער צו טאם
לינקאלן. אבער די איבעריקע מענטשן האבן זיי ניט געוואלט ארויס-
לאזן. ווערן ניט מיד צו שרייען די וואשינגטאנער ארבעטער :
— לאזט זיי ארויס, לאזט זיי ארויס.

און דא קומען אן פון שטאט נאך און נאך ארבעטער. און די
פאליסלייט מוזן שוין אראפלאזן די ביקסן, מוזן אוועקגיין אין א זייט,
ווייל זיי האבן מוירע פאר אזויפיל ארבעטער, וואס קומען אן פון
וואשינגטאן נאך און נאך אין די טויזנטער.

איז ווידער געווארן א גרויסער הורא, און מען האט זיך אנגעהויבן
לאזן אף וואשינגטאן צום פרעזידענט. צו פיר אין א ריי האט מען
זיך אויפגעשמעלט. די מוזיק איז געגאנגען פארויס און פריילעך גע-
שפילט. די זון האט זיך נאך ווארעמער צעשיינט. און ארבעטער פון
וואשינגטאן קומען און קומען אין די טויזנטער.

ווערט שטאלץ בא זיך בערל דער אפרייטער, און צוליב דעם,

וואס ער האט אזא קלוג הינמעלע, לאזט מען אים גיין פארויס. פילט זיך לאבזיק זייער גרויס, וואס ער גייט פארויס און ער דרייט דאס קעפל אהין און צוריק און וויל כאפן א קוק צי מענטשן זעען, ווי גרויס ער איז.

מען קומט אן אף וואשינגטאנער גאסן. און דארטן אף די טראטוארן שטייען נאך מער ארבעטער און שרייען:
— ה ו ר ר א !

מיינט לאבזיק, אז דאס שרייען די מענטשן הורא צוליב אים, נעמט ער זיך נאך מער איבער און גיט א שפרונג אין דער לופטן. זאגט אים בערל:

— ביסט א נארישער לאבזיק. ס'פאסט דיר איצט ניט צו שפרינגען אין דער לופטן, וויל דו ביסט א העלד. פארשטייט ניט לאבזיק וואס עס מיינט דאס ווארט „העלד“, און ער מאכט שטיק און כינדלעך אן א שיר.

און אזוי קומען זיי אן צום ווייסן הויז, וואו דער פרעזידענט וואוינט. אבער דארטן שטייען אזויפיל פאליסלייט און אזויפיל סאל-דאטן מיט מאשינ-ביקסן און מיט באמבעס און מען לאזט קיינעם ניט צו.
— מיר ווילן זען דעם פרעזידענט, מיר ווילן זען דעם פרעזידענט — שרייען אלע ארבעטער.

ענטפערט זיי קיינער ניט. די פאליסלייט מיט די סאלדאטן שווייגן
און שמעלן אן די ביקסן און גרייטן זיך צום שיסן.

— מיר ווילן זען דעם פרעזידענט, מיר ווילן זען דעם פרעזידענט
— צעשרייען זיך נאך העכער די ארבעטער, אז די פענצטער פון ווייסן
הויז הויבן אַזש אן צו קלינגען. גייט ארויס ניט דער פרעזידענט, נאָר
זיינער אַ סעקרעטאַר, אויך אַ רייכער מאַן, און זאַגט, אז דער פרעזי-
דענט איז פאַרנומען איצט, און קען זיי ניט זען.

ווערן די ארבעטער שרעקלעך אין קאעס: אזוי, דער פרעזידענט
וויל זיי ניט זען! זיי האָבן אים אליין אויסגעקליבן פאַר פרעזידענט,
און איצטער וועלן זיי אים ניט זען. הויבן זיי זיך אן צו שמופן צום
ווייסן הויז, און די פאליסלייט ווילן שוין שיסן. און ווער ווייסט, וואָס
עס וואָלט נאָך געטראָפן, ווען ניט קאַרל. ער האָט אויסגעשמרעקט
אַ האַנט און געזאַגט:

— מיר דאַרפן ניט אָנהייבן מיט זיי איצט, זיי האָבן מאַשין-
ביקסן און באַמבעס, און מיר האָבן גאַרניט. דער פרעזידענט איז
פאַרנומען און קען ניט זען די הונגעריקע ארבעטער. אַבער פאַר די
רייכע איז ער ניט פאַרנומען. דער פרעזידענט וויל אונדז פאַשעט ניט
העלפן, ווייל ער איז בלויז אַ פריינט פון די רייכע. לאַז זיך יעדער
איינער אומקערן אין דער שטאַט פונדזשאַנען ער איז געקומען און דער-
ציילן יעדן איינעם, אז אַ רעגירונג פון רייכע איז ניט גוט פאַר די
ארבעטער פון אַמעריקע.

— גערעכט, גערעכט, — האָבן אַלע ארבעטער געשריען — גע-
רעכט, גערעכט.

האָבן זיך די הונגעריקע געזעצט אין די טראַקס, די מוזיק האָט
געשפּילט, רוימע פאַנען האָבן געפלאַטערט און מען איז געפאַרן צוריק.
מען איז געפאַרן צוריק צו דערציילן די ארבעטער פון יעדער שטאַט,
אז אַף אַ פרעזידענט מיט אַ רעגירונג פון רייכע טאַר מען זיך ניט
פאַרלאָזן.

נו, זיינען אַלע הונגעריקע זיך צעפאַרן אין די שמעט, פונדזשאַנען
זיי זיינען געקומען. בערל מיט לאַבזיקן זיינען געקומען צוריק צו די
בראַנקס. אַלע האָבן זיך זייער דערפרייט איבער זיי. בערל האָט דער-
ציילט אַלצדינג, וואָס עס איז פאַרגעקומען. און לאַבזיק האָט אויך
געזאָגט אַ סאך צו דערציילן, אַבער אז ער קען ניט רעדן די מענטשלעכע
שפראַך, האָט ער בלויז געהאַווקעט, געשפּרונגען אין דער לופטן, גע-

מאכט פארשיידענע קונצעלעך און כיינדלעך און אלע האָבן געלאַכט
און געלאַכט.

* * *

דאָ ענדיקן זיך דערווייל די מייסעלעך וועגן קלוגן הינטעלע
לאַבזיק. אַבער מיר וועלן זיך נאָך שפעטער ווידער זען מיט לאַבזיקן.

פארלאג אינטערנאציאנאלער ארבעטער אַרדן

שול-ביכער :

ארבעטער שול — פארן ערשטן יאָר
 צוזאמענגעשטעלט פון א. מייזל און ב. פריד-
 מאן. 160 זייטן, געבונדן. פרייז 60 סענט.
 פאר שולן 30 סענט.

ארבעטער שול

פארן צווייטן יאָר, צוזאמענגעשטעלט פון
 א. מייזל און ב. פרידמאן; 160 זייטן,
 געבונדן. פרייז 70 סענט, פאר שולן 35 סענט.

ארבעטער שול — פארן דריטן יאָר

צוזאמענגעשטעלט פון ב. פרידמאן. 192 זייטן,
 געבונדן. פרייז 80 סענט, פאר שולן 40 סענט.

ארבעטער שול — פארן פערטן יאָר

צוזאמענגעשטעלט פון נ. קאמענעצקי און
 מ. שיפריס. 208 זייטן, געבונדן. פרייז \$1.00,
 פאר שולן 50 סענט.

שטאַט

פארן דריטן און פערטן לערניאָר. פרייז
 25 סענט, פאר אונדזערע שולן 15 סענט.

אונדזער שול

פארן דריטן און פערטן לערניאָר. פרייז
 25 סענט, פאר אונדזערע שולן 15 סענט.

אמעריקע

פארן 4טן לערניאָר (64 זייטן). פרייז 25
 סענט, פאר אונדזערע שולן 15 סענט.

ערשטער מיי

פארן דריטן און פערטן לערניאָר. פרייז 10
 סענט, פאר אונדזערע שולן 5 סענט.

צום נייעם לעבן

פארן דריטן לערניאָר (96 זייטן). פרייז
 35 סענט, פאר שולן 15 סענט.

7טער נאוועמבער

פארן פערטן לערניאָר (96 זייטן). פרייז
 35 סענט, פאר אונדזערע שולן 15 סענט.

ארבעט און קאמף

פארן דריטן און פערטן לערניאָר. פרייז
 40 סענט, פאר אונדזערע שולן 15 סענט.

שיינע ליטעראטור :

„מיט געזאנג צום קאמף“
 (לידער מיט גאטן) צוזאמענגעשטעלט און
 באארבעט פון יעקב שויפער. פרייז \$1.00.
 פאר מיטגלידער פון א. א. א. און פ. ג. פ.
 45 סענט.

רעוואלוציאָנערער דעקלאַמאַטאָר

צוזאמענגעשטעלט פון קלמן מרכר און וויליאם
 אויבראמס. 336 זייטן. פרייז \$1.25. פאר
 אַרדן-מיטגלידער 75 סענט.

קינדער-מייסעלעך

כאווער לענין האט געזאגט. דער פאבריק-
 קוימען סטריקט. דער ערשטער געניעראל.
 בירא-בידזשאן. מאַטעלע פון דאַרף איקאַר.
 די מולכאמע אין ניו יאָרק — פון שלמה
 דאווידמאן. זומער אין קינדערלאַנד. מיר פאַרן
 אין אַרשעף טעאַטער — פון א. לייב.

פאר וועמען האָט היימים טאטע

געשימיט

פון מ. שיפריס. פרייז 2 פאר 5 סענט.

די קינדער פון טשערי סמריט

פון כאווער פאווער. פרייז 3 סענט.

וואו איז דין טאטע אין אזא

שפעטער שאַ?

פון כאווער פאווער. פרייז 2 סענט.

לענין ווייזט דעם וועג

פון מ. שיפריס. פרייז 3 סענט.

די רעוואלוציע וועט קומען

פון מ. שיפריס. פרייז 3 סענט.

מאָריס ווינטשעווסקי

אַ לייגענבוכל. פרייז 2 פאר 5 סענט.

פון יענער זייט טייך

(אַ מייסע) פון כאווער פאווער. פרייז 75 ס.,
 פאר שולן 40 סענט.

„ניו יאָרק“

אַרבעט-פראָעקט, אַרויסגעגעבן פון מיטל-שול
 גראַדואיר-קלאַס פון 1930. פרייז 1 דאלאַר.
 פאר שולן 50 סענט.

„קינדערלאַנד“

(זשורנאַל). 10 סענט אַ נומער. פאר שולן
 5 סענט.

INTERNATIONAL WORKERS ORDER, Inc.

80 Fifth Avenue

New York, N. Y.